1103

A

104

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK
0711 0304

513788.

1103
A104

STAATSRECHT IN INDONESIË

1942-1951

door

Mr. F.R.BÖHTLINGK

samengesteld uit materiaal van het Documentatiebureau voor Overzees Recht te Leiden,Rapenburg 70/74

auteursrechten voorbehouden.

Uitgegeven door F.J.Dubbeldeman-Breestraat 7-Leiden

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Lijst van gebruikte Afkortingen:

Bb.	Bijblad bij Staatsblad van Ned.Indië (Indonesië)
Bb.SIT	Bijblad bij Staatsblad Indonesië Timur
BNDT	Berita Negara Djawa Timur
BNPas.	Berita Negara Pasundan
BNRI	Berita Negara Republik Indonesia
BNRIS	Berita Negara Republik Indonesia Serikat
BRI	Berita Republik Indonesia
E.	Engelbrecht, uitgave 1950
GBNG	Gouvernementsblad Nieuw Guinea.
gew.	gewijzigd
HIR	Herzien Inlands Reglement
IP	Ichtisar Parlemen
I.S.	Staatsblad van Ned.Indië(Indonesië)
ITR	Tijdschrift van het Recht, Batavia (Djakarta)
Jav.Crt.	Javase Courant
LNRIS	Lembaran Negara Republik Indonesia Serikat
NJB	Nederlands Juristenblad
Nw	Noodwet
N.S.	Nederlands Staatsblad
Pen.Pem.RI	Penetapan Pemerintah Republik Indonesia
Pen.Pres.RI	id Presiden id id
Per.Pem.Peng.Und.RI	Peraturan Pemerintah Pengganti Undang-undang Republik Indonesia
Per.Pem.RI	Peraturan Pemerintah Republik Indonesia
RAG	Rechtsreglement Buitengewesten
RO	Reglement Rechterlijke Organisatie
SIT	Staatsblad Indonesia Timur
SSS	Staatsblad Sumatera Selatar
Stcrt.IT	Staatscourant Indonesia Timur
Tambahan LNRIS	Tambahan Lembaran Negara(RIS)
W.en V.	Wetten en verordeningen betreffende het staatsrecht van Ned.Indië,den Haag 1947
WetRI	wet van de Republik Indonesia
WRPas	Warta Resmi Pasundan
WRST	Warta Resmi Sumatera Timur

L.S.,

Dit dictaat geeft een overzicht, bijgewerkt tot begin 1951,van de ontwikkelingen in het Indon.Staatsrecht sedert 1942 of 1945.

Het is een voortzetting van het door Prof.Mr.R.D.Kollewijn en Dr.R.van Dijk in 1947 genomen initiatief om deze ontwikkelingen toegankelijk te maken voor studerenden

Leiden, Augustus 1951.
De Samensteller.

HOOFDSTUK I. OPPERBEWIND.

1940 tot 1950

Omdat in Mei 1940 de Staten Generaal uitvielen trad in Londen de regering tevens als wetgever op, door middel van "besluitwetten" (dit zijn KB met rang van wet). In de plaats van de Raad van State trad de BUITENGEWONE RAAD VAN ADVIES (1942 tot 1944: N.S.42-C.26 en N.S.44-E.139); in die van de Algemene Rekenkamer de BUITENGEWONE ALGEMENE REKENKAMER (1940 tot 1946:N.S.40-A.7 en N.S.46-G.268 = I.S.46-110).

Na de oorlog keerden de normale ambten terug. Minister en Departement van Koloniën werden omgedoopt in "van Overzeese Gebiedsdelen" (N.S.45-F.12 en 52 - I.S.45-106 en 46-13). N.S.46-G.233 - I.S.46-102(W. en V.312v) stelde de COMMISSIE-GENERAAL, een onderhandelingsapparaat vanwege het Opperbewind,in; instructie in K.B. van 13-9-46 (W.en V.314v); opheffing in N.S.48-I.147 - I.S.48-105. Een K.B.van 5-3-48(Bijl.Tweede Kamer 1947/48, ond.751,stuk 1) schiep de ambten van GEDELEGEERDE VAN HET OPPERBESTUUR ter verkleining van de afstand tussen Den Haag en Batavia; in 1949 verdwenen ze.

De souvereiniteitsoverdracht (27-12-49:N.S.49-J.600(E.2796v) jo J.570(E.2622v), LNRIS 50-2 deed het Opperbewind verdwijnen, behalve ten opzichte van Nw Guinea N.S.49-J.593(E.2802) herdoopte het Ministerie van Overzeese Gebiedsdelen in "Ministerie voor Uniezaken en Overzeese Rijksdelen".

Over de Unie wordt hier verder gezwegen. Het voortduren van het Nederlands gezag over het "overzees Rijksdeel" Nw Guinea berust op art. 2 van het Charter van Souvereiniteitsoverdracht (E.2625) jo Briefwisseling ter R.T.C.no 875 en 21 EL(E.2663).De staatsregeling voor Nw Guinea wordt gevonden in het Besluit Bewindsregeling Nieuw Guinea (N.S.49-J.599(E.2803v)),berustend op de Machtigingswet Nieuw Guinea (N.S.49-J.576(E.2802)).

oxxxxxo

HOOFDSTUK II. REGERING EN VERTEGENWOORDIGING.

1940 tot 27 December 1949

10 MEI 1940: staat van beleg in geheel Indonesië (I.S.40-134); het hiervoor (en voor staat van oorlog) geldende regime geeft de "Regeling op de staat van oorlog en van beleg"(S.O.B) in I.S.39-582(E.2350v); wie het daar omschreven militair gezag bezitten, vertelt I.S.40-78(E.2360v, waar echter ten onrechte vermeld staat dat dit een ordonnantie is: het is een regeringsverordening).

29 DEC.1941: van Mook benoemd tot LGG (I.S.42-3).

6 MAART 1942: val van Bandung. GG geïnterneerd; op zijn bevel gaat LGG van Mook naar Australië.

19 MEI 1942: N.S.42-C.39 = I.S.45-50(W.en V.291v) droeg in art.2 het "algemeen bestuur" op aan de Min.v.Kol. en in art.6 de wetgeving aan de Kroon. De RAAD VAN BIJSTAND VOOR NED.IND.ZAKEN N.S.42-C.44=I.S.45-51,W.en V.292v) stond de Min.v.Kol.bij in de uitoefening van dit "algemeen bestuur". N.S.42-C.51=I.S.45-55(W.en V.293v) liet de Ind.begroting vaststellen door de Kroon.

25 Mei 1942: van Mook ontslagen als LGG en benoemd tot Min.v.Kol.

14 SEPT.1944: N.S.44-E.98=I.S.45-6 (W.en V.296) benoemde van Mook, naast zijn ministerschap, tijdelijk tot LGG. Hierdoor trad volgens N.S.44-E.97=I.S.44-2(W.en V.296) de besluitwet N.S.43-D.65 =I.S.44-1(E.2620v,W.en V.294) in werking,waardoor C.39 artt.2 en 6,C.44 en C.51 (zie allen boven) vervielen.

D.65 droeg n.l. het ambt van algemeen-bestuurder-andere-dan-de-GG (geschapen door C.39 en daar opgedragen aan de Min.v. Koloniën) op aan de LGG, terwijl het als ordonnantie-en begrotingsgever (dit laatste natuurlijk onder goedkeuring van de Kroon) liet optreden de LGG in overeenstemming met de Raad van Departementshoofden.

Van verre strekking is D.65 art.1 lid 4: in geval van noodzaak mogen ordonnanties, en zelfs regeringsverordeningen en gouvernementsbesluiten, afwijken van de Ind. Staatsregeling en andere "wettelijke regelingen" die op Indonesië betrekking hebben, uitgezonderd alleen D.65 zelf.

1 MAART 1945: I.S.45-104 benoemt van Mook, nu ontslagen als minister, definitief tot LGG.
I.S.45-141 verleent ontslag aan GG Tjarda van Starkenborgh Stachouwer.

Na de terugkeer in Indonesië, en tot de souvereiniteitsoverdracht, blijft het centrale regime aldaar berusten op D.65 (jo N.S.44-E.105=I.S.44-4 (W.en V.297)ij N.S.45-F.57=I.S.46-14ij N.S.45-F.287 = I.S.45-151)ij een Vertegenwoordiging herleeft in deze periode niet.

9 MAART 1948: instelling van de VOORLOPIGE FEDERALE REGERING (I.S. 48-62, gew.48-149), die niets anders is dan de LGG+de departementshoofden (nu niet meer Directeur, maar SECRETARIS VAN STAAT geheten) + een aantal departementloze Secretarissen van Staat + de Procureur Generaal. Vervanger en eerste bijstand van de LGG is de DIRECTEUR-GENERAAL v.ALG.ZAKEN (ingesteld in Bb.15050, gew;15162) die sinds Bb.15163 SECRETARIS VAN STAAT v.ALG.ZAKEN heet.

3 NOVEMBER 1948 (I.S.48-284): de LGG van Mook (zijn ontslagbesluit in I.S.48-270) en met hem het ambt van algemeen-bestuurder-andere-dan-de-GG, maakt plaats voor de HOGE VERTEGENWOORDIGER VAN DE KROON Beel (benoeming in N.S.48-I.463=I.S.48-273). Dit nieuwe ambt was ingesteld bij het "Besluit Vertegenwoordiging van de Kroon in Indonesië" (N.S.48-I.462=I.S.48-272,E.70v), een KB, berustend op de "Noodwet Indoenesië" (N.S.48-I.461=I.S.48-271,E. 70), die zelf berustte op het nieuwe art.210 der Grondwet.

Het ambt van HVK hield precies hetzelfde in als dat van GG, behalve dat de HVK het "bewind in Indonesië in overgangstijd" had voor te bereiden. Men was n.l. destijds van plan aan de souvereiniteitsoverdracht een interimperiode te laten voorafgaan, gedurende welke de Ind.staat geregeerd door een zgn.Interimregering (n.l. een voorlopige federale regering waarin, in tegenstelling tot de bestaande, het Indonesiese element goed tot uitdrukking zou komen), in groter mate vrij zou zijn van Opperbewindsbemoeienis; deze laatste zou zich prakties beperken tot een zekere contrôle door de HVK, die dan dus niet meer regeringsorgaan maar opperbewindsorgaan (zijn naam was hier al op berekend) zou wezen. Dit interimbewind werd geregeld in het "Besluit Bewind Indonesië in Overgangstijd" (N.S.48-I.544=I.S.48-325,E.71v), berustend op de "Noodwet Indoenesië". -Door de politieke ontwikkelingen kwam er echter van zulk een interimperiode niets, het laatstgenoemde besluit trad wel in werking, maar werd nimmer uitgevoerd. Hierdoor kon het ambt van HVK niet uitgroeien tot wat het worden moest, en bleef het, op de nieuwe naam na, gelijk aan dat van GG.

Beel is op 2 Juni 1949 opgevolgd door Lovink (I.S.49-155 en 163, N.S.49-J.210ij deze legde, gemachtigd door N.S.49-J.594, zijn ambt neer op 27 December 1949.

De RAAD VAN DEPARTEMENTSHOOFDEN kreeg een nieuwe instructie in Bb. 15162.(E.76v); de vorige stond in Bb.15001,gew.15017 en 15029.
Nieuwe hulporganen van de regering:
1. De HOGE RAAD VOOR ISLAMITIESE ZAKEN, ingesteld door I.S.45-121: advieslichaam van de regering (dus géén rechter) in Islamitiese zaken.

2. de ALGEMENE REGERINGSCOMMISSARIS VOOR BORNEO EN DE GROTE OOST, met zijn Adviesraad, ingesteld door I.S.46-64(W.en V.307; I.S.46-65 regelt zijn vervanging): adviseur van de regering inzake de staatkundige hervormingen in dat gebied.
3. de COMMISSARISSEN VAN DE KROON, in elke negara één(zie voor Indonesia Timur I.S.46-143 art.5 en artt.6 en 7 van de in dit staatsblad ook opgenomen "Den Pasar regeling" (W.en V. 319v); voor Sumatera Timur I.S.48-41 artt.3 en 6; voor Pasundan I.S.48-116 artt.3 en 5; voor Sumatera Selatan I. S.48-326 artt. 4 en 6; voor Madura I.S.49-218 artt. 4 en 6; voor Djawa Timur I.S.49-250 artt.4 en 6). Deze ambten werden beraamd als ambten van het Opperbewind (vandaar de naam); in de praktijk werden het evenwel commissarissen van de Ind. regering.
4. de GEDELEGEERDEN VAN DE HVK, berustend op I.S.49-82.Deze ambten werden bezet door de zittende Commissarissen van de Kroon(zie ook I.S.49-83).

Na 27 DECEMBER 1949.

De souvereiniteitsoverdracht deed voor Indonesië de Voorlopige Constitutie van de RIS(LNRIS 50-3,E.2766v; Ned.vertaling in E. 2682v) in werking treden. Deze bracht aan de regering de onschendbare PRESIDENT met de aan de Volksvertegenwoording verantwoordelijke MINISTERS. De VOLKSVERTEGENWOORDIGING, in haar bezetting volgens de artt.109 en 110, kon de Ministers niet tot aftreden dwingen (art.122). Voorts was er een SENAAT, ten dele als vertegenwoordigend lichaam (artt.58 lid 2, 59 lid 2, 80 lid 1, 123 lid 3, 127a, 128 lid 2 en 168 lid 3), overigens als hulporgaan van de regering (artt.123 lid 1,2 en 4, 114 lid 1 en 116 lid 1).

Op 17 Augustus 1950 werd de Voorlopige Constitutie van de RIS gewijzigd tot Voorlopige Grondwet van de Republik Indonesië (L. NRIS 50-56 met toelichting in Tambahan LNRIS 37). De aldus gevormde eenheidsstaat wordt geregeerd door de onschendbare PRESIDENT en VICE-PRESIDENT met de aan de VOLKSVERTEGENWOORDIGING verantwoordelijke MINISTERS. Het verbod van bovenvermeld art.122 is vervallen; zo ook de Senaat.

Van bovengenoemde hulporganen is niets meer over; voor de Comm.v.d.Kroon en de Gedelegeerden van de HVK zijn min of meer in de plaats gekomen de consulaire commissarissen onder de Ned.Hoge Commissaris (artt.5v van de briefwisseling no 873 en 3/E.L.ter R.T.C, E.2678v). Als nieuw hulporgaan is echter te beschouwen de MAHKAMAH AGUNG INDONESIA, die in verschillende gevallen advies aan de Regering geeft (zie Voorl.Grondwet art.107 en LNRIS 50-30 artt.132 en 134).

De autoriteiten, die het militair gezag van de SOB(zie pag.1), welke laatstelijk is gewijzigd bij LNRIS 50-10 (toegelicht in Tambahan LNRIS 50-4), uitoefenen in de RIS worden, in afwijking van I.S.40-78 (zie pag.1), aangewezen door LNRIS 50-21 jo LNRIS 50-64.

Voor Nieuw Guinea trad op 27 Dec.1949 het Besluit Bewindsregeling Nw Guinea (zie pag.1) in werking.Regering wordt daar de GOUVERNEUR; als Volksvertegenwoordiging zal een NIEUW GUINEA RAAD optreden, maar deze wordt voorlopig vervangen door de RAAD VAN DIENSTHOOFDEN, welke laatste overigens hulporgaan van de Regering is.Hulporgaan van de regering zijn ook een aantal ADVIESRADEN VOOR INHEEMSE AANGELEGENHEDEN. (GBNG 51-10)

00000000

HOOFDSTUK III, ADMINISTRATIE

De 6 vooroorlogse departementen werden er 11 (I.S.46-131, 47-40, 48-63,E.73v); plus nog een nieuwe niet-departementale dienst (voor Algemene Personele Zaken): I.S.48-113. De RIS had 13 departementen, de eenheidsstaat heeft er sedert 27 April 1951: 18. In Nw Guinea bestaan 4 "diensten van Algemeen Bestuur" (GBNG 50-5).

BESTUURSDIENST:

IN DE OORLOG: in het niet door de Japanners bezette gebied van Nieuw Guinea bleven een ass.res. en 2 HPB (=hoofd plaatselijk bestuur) in tact. Over de door de Japanners elders aangebrachte wijzigingen wordt hier gezwegen

NA DE OORLOG: De ontwikkeling van de bestuursdienst na de oorlog was zeer ingewikkeld: de republiek had een eigen bestuursdienst en in de door de Nederlanders bezette gebieden vond men, behalve de centrale (vanuit Batavia geleide) bestuursdienst nog de bestuursdiensten van de negara's Pasundan, Djawa Timur, Madura, Sumatera Selatan, Sumatera Timur en Indonesia Timur; eenvoudiger werd het pas in begin 1950 toen alle delen van Indonesië, uitgezonderd slechts Sumatera Timur, Indonesia Timur en Kalimantan Barat, weer republikeins werden. Toen waren er nog slechts 5 bestuursdiensten over: die van de republiek, die van de negara Sum.Tim., die van de negara Ind.Tim,die van de Daerah Istimewa Kal.Barat, en de bestuursdienst in Djakarta-Raya (direct onder de RIS-regering). op 17 Aug.1950 wordt dit alles één bestuursdienst, zij het met een uit het verleden geerfde plaatselijke verscheidenheid van organisatie.- Voor Java en Sumatra enerzijds en de rest van Indonesië anderzijds zal thans worden nagegaan zowel de huidige organisatie als de voorgeschiedenis daarvan:

JAVA EN SUMATRA.

A. H u i d i g e o r g a n i s a t i e .Direct onder de centrale regering staan:6 GOUVERNEURS, n.l. die van de gewesten W.,M.en O.Java, N.,M.en Z.Sumatra (berustend op LNRIS 50-59 (toegelicht in Tambahan LNRI 40) 1950-11, 1950-10, 1950-2(gew.1950-18)--alle drie in werking volgens Per.Pem.RI 1950-31 -- en Per.Pem.Peng.Und.R.I.1950-5, 1950-4 en 1950-3), de KEPALA DAERAH ISTIMEWA JOGJAKARTA(berustend op wet R.I. 1950-3, gew. 1950-19), en de WALI-KOTA DJAKARTA-RAYA (zie I.S.48-178 jo BNRIS 50-18 en LNRIS 50-31. Onder de 6 Gouverneurs staan (overal nog?) de RESIDENTEN, althans in de praktijk, want hun ambten zijn op papier opgeheven door de bovengenoemde instellingswetten en - Per.Pem.Peng.Und. der gewesten ivm Per.PemR.I.1950-38. Onder deze residenten staan, evenals onder de Kepala Daerah Istimewa, de REGENTEN (berustend,wat Java betreft op wet R.I.1950-12 t/m 15 (in werking volgens Per.Pem.R.I.1950-32, en voor Sumatra op verschillende residents- en later provinciale regelingen) en, en voor de gebieden van de 11 Kota Besar op Java (berustend op wet R.I.1950-16), de KEPALA DAERAH KOTA BESAR. Onder de regenten staan de lagere ambten van de bestuursdienst, waaronder ook te rekenen de KEPALA DAERAH KOTA KETJIL van de 8 op wet R.I. 1950-17 berustende Kota Ketjil van Java.

B. V o o r g e s c h i e d e n i s . Na de eerste politionele actie (21 Juli tot 4 Aug.1947) en de Renville-overeenkomst (17 Jan.1948) was op Java en Sumatra te onderscheiden: 1)het gebied van de negara's Pasundan, Djawa Timur, Madura, Sumatera Selatan en Sumatera Timur, de daerah's Djawa Tengah, Banka, Biliton en Riouw, en de gebieden van Djakarta Padang en Sabang en 2) het gebied van de republiek, omvattend de rest. Deze onderscheiding bleef van kracht bij art.2 der RIS-constitutie (prakties ook tav Djakarta, en nadien, totdat in de periode van 9 Maart tot 4 April 1950 al deze gebieden, behoudens Suma-

tera Timur, werden ingevoegd in de Republiek(BNRIS 50-13,14,18 en 23). Wel was door de tweede politionele actie (19 Dec. tot 31 Dec.1948) het gebied van de republiek sterk ingekrompen(in de toen bezette gebieden werden TBA (territoriaal Bestuursadviseurs) benoemd: zie I.S.48-316, tot wijziging van art.1 van I.S.40-78 (E.2360v), S.48-317,318,319,328,335,337 en 49-45 (zie E.2361), terwijl er ook Indonesische onderafdelings- en afdelingshoofden werden aangesteld op sommige plaatsen:zie BB.15041 jo 15338 t/m 15344.

Ad 1):

10. DEC.1944: overeenkomst tussen LGG en commandant SWPA(South Western Pacific Area); de laatste krijgt alle bevoegdheid, nodig voor de oorlogsvoering;aan elk geallieerd troepenonderdeel wordt een NICA (Netherlands Indies Civil Administration)-detachement toegevoegd, staande onder een CONICA (Commanding Officer NICA). Deze CONICA staan onder de SONICA(Staff Officer NICA) en deze enerzijds onder de SWPA-legercommandant, anderzijds, via de Dir.v.Justitie, onder de LGG.Volgens I.S.46-5 is de SONICA tevens resident en zijn de CONICA tevens ass.res..

24 AUG.1945:nadat op 15 Augustus Indonesie uit het SWPA-command was overgedragen aan het SEAC(South East Asia Command), dus van de Amerikanen aan de Engelsen, sluiten Nederland en Engeland een civil-affairs-agreement (I.S.46-111),waardoor nu de SEAC-bevelhebber alle nodige bevoegdheid krijgt, terwijl aan zijn troepenonderdelen de NICA-detachementen toegevoegd blijven.

28 SEPT.1945:de SONICA vervalt, de hoogste NICA-autoriteiten zijn nu de CCONICA(Chief Commanding Officer NICA),volgens I.S.46-5 tevens gouverneur; daaronder de CONICA.Volgens I.S.46-5 tevens resident; daaronder de Sub-CONICA,volgens I.S.46-5 tevens ass. res.(behalve die te Pontianak,die resident is),daaronder de lagere ambten van de bestuursdienst voor zover aanwezig.

BEGIN NOV.1945:Op Java en Sumatra wordt de NICA vervangen door de AMACAB (Allied Military Administration Civil Affairs Branch). Hoogste mannen zijn de CCOAMACAB,volgens I.S.tevens gouverneur; daaronder de COAMACAB, volgens I.S.46-5 tevens resident; daaronder de lagere bestuursdienstambten voor zover in tact.-Volgens I.S.45-146 (tot wijziging van I.S.40-78,E.2360v) hebben de CCO- en de CO-AMACAB militair gezag. -Bb.15023 regelt de gezagsverhouding van deze ambten tot die der departementale diensten.

30 NOV.1946: de geall.troepen verdwijnen. AMACAB vervangen door TB(Tijdelijke Bestuursdienst). De TB bestond uit: ALGEMEEN HOOFD TB JAVA(in plaats van de CCOAMACAB te Batavia), de 7 HTB (Hoofd TB) te Batavia, Buitenzorg, Bandung, Semarang, Surabaja, Padang en Palembang(in plaats van de 7 COAMACAB aldaar),het HTB te Medan (in plaats van de CCOAMACAB en COAMACAB aldaar) en het HPB(Hoofd plaatselijk Bestuur) te Sabang(in plaats van de COAMACAB aldaar):zie I.S.46-130. -Zij alleen hebben volgens I.S.46-129(tot wijziging van I.S.40-78,E.2360v)militair gezag. De residentie Banka en Biliton heeft echter nooit NICA, AMACAB of TB gekend.I.S.46-64(W.en V.307) voegde haar in het gewest Borneo;I.S.46-127 maakte dit weer ongedaan met instelling van een nieuw gewest Riouw,Banka en Biliton(met als gouverneur de ALG.REG.COMM.v.BORNEO EN DE GR.OOST, en met behoud van de beide residenten die er zitten: I.S.46-128).

21 JULI - 4 AUG.1947:eerste politionele actie.Voor de bezette gebieden werden de ambten van RECOMBA (Regeringscommissaris voor bestuursaangelegenheden) ingesteld (voor W.Java,M.Java,O.Java, N.Sumatra en Z.Sumatra) krachtens I.S.47-121; zij hadden het hoogste burgerlijk gezag en, krachtens I.S.47-120(tot wijziging van I.S.40-78,E.2360v), tevens militair gezag; voor hun instructies zie I.S-47-121 jo 49-154 en Jav.Crt.47-60 jo 80. -De RECOMBA kon gedeelten van zijn taak opdragen aan "Gedelegeerden" (I.S. 47-121 art.9).

LATERE ONTWIKKELINGEN:

a. Op Sumatra bracht I.S.48-16 de competentie van het HTB te Medan, voor zover deze voorheen toeviel aan de COAMACAB te Medan (dus niet de competentie die dit HTB van de COAMACAB te Medan erfde), aan de RECOMBA N. Sumatra(voor zijn ambtressort en voor dat van het HPB te Sabang),RECOMBA Z.Sumatra(voor zijn ressort) en het HTB te Padang(voor zijn ressort). Overigens blijft het HTB te Medan in tact, totdat I.S.48-174 zijn ambt geheel opdeelt tussen: een Ass.Res.te Medan(deze krijgt het militair gezag) en de Wali-Negara van de inmiddels ingestelde Negara Sumatera Timur (deze krijgt de rest).Door ditzelfde I.S.48-174 raakt de RECOMBA N.Sumatra de competentie die hij er door I.S.48-16 bij kreeg weer kwijt, n.l. aan de Wali-Negara voornoemd en, wat het ressort van het HPB te Sabang betreft, aan de Secr.v. Staat v.Binnenl.Zaken.

-WRST 49-12 jo 49-75 stelt in het gebied van de Negara Sumatera Timur 6 afdelingen in, terwijl WRST 49-76 de ambten van pembantu kepala luhak, kepala luhak en kepala wilajah schept.-

I.S.49-242 draagt de competentie van de RECOMBA Z.Sumatra in het gebied van de inmiddels ingestelde Negara Sumatera Selatan, voor zover deze niet aan die staat is of wordt overgedragen, op aan het HTB te Palembang (uitgezonderd de aanstelling van personeel,die toevalt aan de betrokken Departementshoofden). -Krachtens Bb15041 werden op Banka ,Biliton en Riouw Indonesische bestuurshoofden als onderafdelingshoofd tevens HPB benoemd (Bb. 15070 en 15081) en op Banka en Biliton voorts een Indonesich hoofdbestuurshoofd als Afdelingshoofd(Bb.15131).

b. Op Java en Madura verdeelde I.S.48-16, met ingang van 19 Juli 1947, het ambt van ALGEMEEN HOOFD TB JAVA over de RECOMBA van Java, die dus van de aanvang af de superieuren werden van de HTB te Batavia,Buitenzorg, Bandung, Semarang en Surabaja. -I.S.48-191 stelt in het ambt van HTB te Cheribon. -I.S.48-275 draagt de competentie van de RECOMBA W.Java in het gebied van de inmiddels ingestelde Negara Pasundan, v.z.v. deze niet aan die staat is of wordt overgedragen, op aan de Hoofden TB aldaar (uitgezonderd de aanstelling van personeel,die toevalt aan de betrokken Departementshoofden). -I.S.48-15 regelt nieuwe ambtseden voor de regenten en patihs. -I.S.48-72 en 49-200 stellen resp. de regentschappen Kraksaan en Sampang weder in(wet RI 1950-12, vergeet dit t.a.v. Kraksaan).

I.S.49-63 en 64: instelling van het gewest Batavia en Ommelanden(omvattend het gebied dat volgens I.S.48-178 aan de Negara Pasundan was onttrokken) met een GOUVERNEUR; binnen dit gewest liggen de stadsgemeente Batavia, de residentie Ommelanden van Batavia (resident te Depok: Jav.Crt.49-31) en het onderdistrict Pulau Seribu (onder de wedana van Pendjaringan). De regentschappen Batavia en Meester-Cornelis werden opgeheven (Wet RI 1950-14 vergeet dit), terwijl van de regentschappen Buitenzorg en Krawang de grenzen werden gewijzigd(BNPas.49-3, gew. 49-18, jo 49-12), met splitsing van Krawang in twee nieuwe regentschappen: Krawang en Subang (ook dit vergeet wet RI 1950-14); I.S.49-64 hief de residentie Batavia op. -Art.2 der RIS-constitutie brengt het gebied van Djakarta aan Pasundan terug, maar art.50 laat de bewindvoering er

LATERE ONTWIKKELINGEN:

a. Op Sumatra bracht I.S.48-16 de competentie van het HTB te Medan, voor zover deze voorheen toeviel aan de CCOAMACAB te Medan (dus niet de competentie die dit HTB van de COAMACAB te Medan erfde), aan de RECOMBA N. Sumatra(voor zijn ambtressort en voor dat van het HPB te Sabang),RECOMBA Z.Sumatra(voor zijn ressort) en het HTB te Padang(voor zijn ressort). Overigens blijft het HTB te Medan in tact, totdat I.S.48-174 zijn ambt geheel opdeelt tussen: een Ass.Res.te Medan(deze krijgt het militair gezag) en de Wali-Negara van de inmiddels ingestelde Negara Sumatera Timur (deze krijgt de rest).Door ditzelfde I.S.48-174 raakt de RECOMBA N.Sumatra de competentie die hij er door I.S.48-16 bij kreeg weer kwijt, n.l. aan de Wali-Negara voornoemd en, wat het ressort van het HPB te Sabang betreft, aan de Secr.v. Staat v.Binnenl.Zaken.

-WRST 49-12 jo 49-75 stelt in het gebied van de Negara Sumatera Timur 6 afdelingen in, terwijl WRST 49-76 de ambten van pembantu kepala luhak, kepala luhak en kepala wilajah schept.-

I.S.49-242 draagt de competentie van de RECOMBA Z.Sumatra in het gebied van de inmiddels ingestelde Negara Sumatera Selatan, voor zover deze niet aan die staat is of wordt overgedragen, op aan het HTB te Palembang (uitgezonderd de aanstelling van personeel,die toevalt aan de betrokken Departementshoofden). -Krachtens Bb15041 werden op Banka ,Biliton en Riouw Indonesische bestuurshoofden als onderafdelingshoofd tevens HPB benoemd (Bb: 15070 en 15081) en op Banka en Biliton voorts een Indonesich hoofdbestuurshoofd als Afdelingshoofd(Bb.15131).

b. Op Java en Madura verdeelde I.S.48-16, met ingang van 19 Juli 1947, het ambt van ALGEMEEN HOOFD TB JAVA over de RECOMBA van Java, die dus van de aanvang af de superieuren werden van de HTB te Batavia,Buitenzorg, Bandung, Semarang en Surabaja. -I.S.48-191 stelt in het ambt van HTB te Cheribon. -I.S.48-275 draagt de competentie van de RECOMBA W.Java in het gebied van de inmiddels ingestelde Negara Pasundan, v.z.v. deze niet aan die staat is of wordt overgedragen, op aan de Hoofden TB aldaar (uitgezonderd de aanstelling van personeel,die toevalt aan de betrokken Departementshoofden). -I.S.48-15 regelt nieuwe ambtseden voor de regenten en patihs. -I.S.48-72 en 49-200 stellen resp. de regentschappen Kraksaan en Sampang weder in(wet RI 1950-12, vergeet dit t.a.v. Kraksaan).

I.S.49-63 en 64: instelling van het gewest Batavia en Ommelanden(omvattend het gebied dat volgens I.S.48-178 aan de Negara Pasundan was onttrokken) met een GOUVERNEUR; binnen dit gewest liggen de stadsgemeente Batavia, de residentie Ommelanden van Batavia (resident te Depok: Jav.Crt.49-31) en het onderdistrict Pulau Seribu (onder de wedana van Pendjaringan). De regentschappen Batavia en Meester-Cornelis werden opgeheven (Wet RI 1950-14 vergeet dit), terwijl van de regentschappen Buitenzorg en Krawang de grenzen werden gewijzigd(BNPas.49-3, gew. 49-18, jo 49-12), met splitsing van Krawang in twee nieuwe regentschappen: Krawang en Subang (ook dit vergeet wet RI 1950-14); I.S.49-64 hief de residentie Batavia op. -Art.2 der RIS-constitutie brengt het gebied van Djakarta aan Pasundan terug, maar art.50 laat de bewindvoering er

in handen van de RIS; dit blijft zo als BNRIS 50-14 Pasundan(Djakarta incluis) in de republiek voegt; met intrekking van I.S.48-178 brengt BNRIS 50-18 een deel van het "federaal district" onder bewind van de republiek, maar de rest blijft onder de RIS staan. LNRIS 50-31(toegelicht in Tambahan LNRIS 15) heft zowel het gewest Batavia en Ommelanden als de residentie Ommelanden van Batavia op en wijst het gehele,door BNRIS 50-18 verkleinde gebied aan als ambtsressort van de WALIKOTA DJAKARTA RAYA.

I.S.49-99 droeg de competentie van de Hoofden TB te Batavia en Buitenzorg inzake niet aan de negara Pasundan overgedragen taak m.b.t. het gebied van de residentie Krawang (ingesteld door BNPas.49-3 jo 18) op aan een HTB te Purwakarta; het HTB Batavia verdween

WRPas 49-13 (jo BNPas.49-25) en WRPas.50-2 (jo BNPas 50-10) belastten i.v.m. BNPas.49-4 de burgemeesters van Bandung en Tjirebon met een groot stuk werkkring van HTB, Ass.Res. en regent (met de bedoeling om te komen tot een zo groot mogelijke opheffing van het "dubbelbestuur" in die stadsgemeenten).

Ad 2): In de republiek stelde Penetapan Panitya Persiapan Kemerdekaan d.d. 19-8-45: 8 gewesten ("propinsi"), n.l. W., M. en O.Java, Sumatra, Borneo, Celebes, Molukken en Kl.Sunda-eilanden in, elk met een GOUVERNEUR (en een Komite Nasional Daerah); i.v.m. Linggadjati hief Pen.Pem. RI 1947-2 de laatste vier op.

Het gewest Sumatra, verdeeld in een aantal ondergewesten ("sub-provinsi") onder vice-gouverneurs, werd door wetRI 1948-10 vervangen door 3 nieuwe gewesten (met verval van die ondergewesten): N., M. en Z.Sumatra. Peraturan Wakil Perdana Menteri Pengganti Per.Pem. (eigenlijk: Pengganti Undang-undang) dd. 17-12-49 No.8 en 9/Des/WKPM vervangt het gewest N.Sumatra door twee nieuwe: Atjeh en Tapanuli/Sumatera Timur; maar dit wordt weer ongedaan gemaakt door Per.Pem.Peng.Und.RI 1950-5.

Het gewest Midden-Java omvatte niet de Vorstenlanden, die als residentie Surakarta (inclusief Mangkunegaran) (Pen.Pem.RI 1946-16/S.D. en Per.Pem.Peng.Und.RI 1946-8) resp. daerah istimewa Jogjakarta (inclusief Pakualaman) (Pen.Pem.RI 1946-16/S.D., 17/S.D. en 19 B/S.D.), via de resident resp. sultan, direct onder de republikeinse regering stonden. Maar wetRI 1950-10 voegt Surakarta in het gewest Midden-Java in.

De lagere bestuursdienstambten bleven in de republiek gehandhaafd (veelal met Komite Nasional Daerah naast zich; zie voor Java, uitgezonderd de Vorstenlanden, wetRI 1945-1), maar op Sumatra werden, geheel nieuw, regentschappen ingesteld (bij residents- en later bij provinciale regelingen).

Na de invoeging van de ad 1) genoemde gebieden (behalve dat van de Negara Sumatera Timur) in de republiek, uniformeert deze met ingang van 15 Aug.1950 de gehele bestuursdienstorganisatie op Java en Sumatra door instelling van de boven ad A genoemde gewesten, daerah istimewa, regentschappen, kota besar en kota ketjil. Daarbij werden alle residenties opgeheven, zij het voorhands slechts op papier (en met een paar onnauwkeurigheden: wetRI 1950-11 vergeet de residentie Krawang op te heffen, en heft de reeds opgeheven residentie Batavia voor de tweede maal op; Per.Pem.Peng.Und.RI 1950-3 heft

wel de residentie Banka en Biliton op; maar vergeet op te heffen het gewest Riouw, Banka en Biliton).

Op 17 Augustus 1950 komt de eenheidsstaat en houden dus, wat Java en Sumatra betreft, de republiek en de Negara Sumatera Timur op te bestaan. Dit brengt in het voorgaande geen verandering, behalve dat de 6 gouverneurs en de Kepala Daerah Istimewa Jogjakarta thans onder de centrale regering komen te staan, terwijl, blijkens de tekst van Per. Pem.Peng.Und.RI 1950-5 en blijkens de bedoeling van LNRIS 50-59, toegelicht in Tambahan LNRIS-40, het gebied van de opgeheven Negara Sum.Timur komt te vallen onder het gewest N.Sumatra.

BORNEO en GROTE OOST.

A. Huidige organisatie. Direct onder de centrale regering staan 4 GOUVERNEURS, n.l. die van de gewesten Borneo, Celebes, Molukken en Kleine Sunda-eilanden (berustend op LNRIS 50-59, toegelicht in Tambahan LNRIS 40). Onder hen staan verschillende soorten lagere bestuursdienstambtenaren, zoals blijkt uit de beneden te bespreken voorgeschiedenis.- In Nw Guinea vindt men sinds GBNG 50-14 vier afdelingen(residenties), volgens Bb.15143 verdeeld in onderafdelingen en districten.

B. Voorgeschiedenis. De aanvankelijk republikeinse gewesten Borneo, Celebes, Molukken en Kl.Sunda-eilanden vielen al spoedig uiteen; Pen.Pem.RI 1947-2 hief hen op (zie boven ad 2).- De boven genoemde NICA-organisatie werd in deze gebieden niet vervangen door AMACAB; de CCO-, CO- en SubCO-NICA bleven bestaan, volgens I.S.45-146 (tot wijziging van I.S.40-78,E.2360v) met militair gezag. Hun verhouding tot de departementale diensten regelde Bb. 15023.-Alleen de residentie Bali en Lombok heeft nooit NICA-bestuur gekend, en kreeg direct het gewone BB terug.

15 JULI 1946: het geall.mil.gezag vertrekt; de staat van beleg wordt opgeheven (I.S.46-71; op sommige plaatsen komt er staat van oorlog voor in de plaats, zie E.2350 en 2351). De NICA wordt opgeheven en de gewone bestuursdienst herleeft:-de ALG.REGERINGSCOMMISSARIS VOOR BORNEO EN DE GROTE OOST wordt gouverneur van de gewesten Borneo en de Gr.Oost (I.S.46-64, W.en V.307) en krijgt de functies van de vroegere CCO's(I.S.46-70). Volgens I.S.46-69 worden de bestaande CONICA-ressorten, en ook de residentie Bali en Lombok, beschouwd als residenties (waarbij de res. Z. en O. afd. van Borneo wordt gesplitst in Z.Borneo en O.Borneo), en worden de CONICA tevens resident.

Krachtens meergenoemd Bb.15041 werden in Z.Borneo, Ternate, Nw.Guinea, Manado, Amboina, Z.Celebes en W.Borneo (resp. Bb.15064, 15065, 15066, 15067, 15068, 15076 en 15080) Indonesische bestuurshoofden (op Z.Borneo Kiai Kepala en Kiai Kepala klas I geheten) als onderafdelingshoofd tevens HPB benoemd, en op Z.Borneo bovendien Kiai Besar als Afdelingshoofd.- Op Bali en Kutei werden, door Bb.15078 resp. 15148 jo 15168, en krachtens art.I van I.S.46-18 (W.en V. 300v), de ambten van Onderafdelingshoofd-HPB opgedragen aan, wat Bali betreft: De Zelfbesturen (met aanstelling van 6 bestuursadviseurs uit het Ned.korps BB), wat Kutei aangaat: de patihs van dit landschap (met mogelijkheid tot aanstelling van bestuursadviseurs).- Een aantal andere wijzigingen in de bestuursdienst vindt men in Bb.15246 (W.Borneo), 15148 (Kutei), 15060 (Sumbawa en Sumba), 15061 (Morotai), 15006 jo 15143 (Nw.Guinea), 15078 (Bali) en I.S. 47-3 (O.en Z.Borneo).

In het gebied van de Grote Oost minus Nw.Guinea ontstond echter de Negara Indonesia Timur, en deze heeft nog een groot aantal wijzigingen in de bestuursdienstorganisatie aangebracht:

1. Opdracht van delen van werkkringen van bestuursdienst-ambten aan ambtsdrager van (neo-) landschappen of daerah's, soms met aanstelling van bestuursadviseurs: in Z.Celebes Stcrt. IT 49-4,5,23,28,33 en 50-11; Makassar 49-46 en 50-17; Minahasa 49-19 en Bb.SIT 48-16; Sangihe en Talaud Stcrt.IT 48-13; in N.Celebes 48-15 en 48-30; in M.Celebes 50-7 en 24; Bali 49-28(ingetrokken 49-36), Bb.SIT 48-4 en 5; Lombok Stcrt IT 49-22; Sumbawa 49-13; in N.Molukken 49-5,32 en 35; enz.
2. aanstelling van bestuurshoofden vond plaats in Timor, Bali, Lombok, Z.Celebes, N.Molukken en Z.Molukken (Bb.15144, waar dit besluit van de Min.v.Binnenl.Z.van Indonesia Timur ten onrechte(zie dan ook Jav.Crt.48-37) in verscheen)
3. SIT 48-6 betreffende de Alg.Reg.Comm.v.Borneo en de Gr. Oost.
4. andere wijzigingen van de "administratieve indeling" :Z. Celebes Bb.SIT 48-1(=Bb.15146), Stcrt.IT 49-22, 50-11, 50-17; Manado Bb.SIT 48-9, Stcrt.IT 49-22 en 50-24; N.Molukken Stcrt.IT 49-4 en 32; Z.Molukken Bb.SIT 48-2(=Bb. 15147), Stcrt.IT 49-32 en 50-5: Timor Bb.SIT 48-3; Lombok STcrt.IT 49-28, ingetrokken 49-36; tenslotte nog voor Bali Lombok, Celebes en Timor Stcrt.IT 49-28.

Als sluitstuk op dit alles werden (ingaande 1-10-49) bij SIT 50-5 (ter vervanging van Stcrt.IT 49-36) de residenties opgeheven en 3 staatscommissariaten (Zuid, omvattend de Kl. Sunda-eil.; Midden, omvattend Z.Celebes en Z.Molukken; Noord, omvattend de rest) ingesteld, terwijl SIT 50-6 de werkkringen der residenten opdeelde tussen de negara-regering, de staatscommissarissen en de daerah's (in medebewind). Deze staatscommissarissen stonden direct onder de negara-regering (instructie in Stcrt.IT 50-4); de lagere bestuursambtenaren die nog bestonden, werden hun gedelegeerden, d.w.z. hadden geen eigen competentie meer, maar ontleenden hun competentie aan de staatscommissaris.

oXXXXXo

HOOFDSTUK IV. ZELFREGERENDE GEMEENSCHAPPEN.

AFDELING I. JAVA, MADURA EN SUMATRA.

HUIDIGE TOESTAND.

Er bestaan thans de volgende zelfregerende gemeenschappen:

1. 6 provincies in de zin van wetRI 1948-22, ingesteld met ingang van 15 Augustus 1950 door wetRI 1950-11 (W.Java), 1950-10(M.Java), 1950-2, gew.1950-18(O.Java) -- al deze wetten: jo Per.Pem.RI 1950-31 --, en Per.Pem.Peng.Und.RI 1950-3(Z.Sumatra), 1950-4 (M.Sumatra), 1950-5(N.Sumatra); haar grondgebieden vallen samen met de in Hoofdstuk III genoemde gewesten.
2. de Daerah Istimewa Jogjakarta op basis van wetRI 1948-22 en met rang van provincie, ingesteld met ingang van 15 Aug.1950 door wet RI 1950-3, gew.1950-19 (jo Per.Pem.RI 1950-31), waarvan het grondgebied samenvalt met het ambtsressort van de Kepala Daerah als bestuursambtenaar.
3. regentschappen, die van Java en Madura alle berustend op wetRI 1948-22 en ingesteld, met ingang van 15 Aug.1950 (blijkens Per.Pem.1950-32), door wetRI 1950-14 (in W.Java), 1950-13(in M.Java), 1950-12(in O.Java) en 1950-15(in Jogjakarta); die van Sumatra ten dele berustend op

wetRI 1948-22, en overigens n.h.v. nog op de enkele bepaling van Per.Pem.RI 1947-8 dat de regentschappen in Sumatra zelfregelend zijn, en ingesteld bij residents- en later provinciale regelingen; hun grondgebieden vallen samen met de regentschappen-ambtsressorten.

4. alleen op Java: 11 kota besar, berustend op wetRI 1948-22, ingesteld met ingang van 15 Aug.1950 door wet RI 1950-16 (Surabaja, Malang, Madiun, Kediri, Semarang, Pekalongan, Bandung, Bogor, Tjirebon, Jogjakarta en Surakarta), en 8 kota ketjil, berustend op wetRI 1948-22, ingesteld met ingang van 15 Aug.1950 door WetRI 1950-17 (Modjokerto, Pasuruan, Probolinggo, Blitar, Tegal, Salatiga, Magelang en Sukabumi).
5. stadsgemeenten, nl. Djakarta-Raya, Padang, Palembang en Bukittinggi, nog op vooroorlogse voet.
6. Inlandse gemeenten op vooroorlogse basis.

Hierin laten zich dus onderscheiden:
a. de op wetRI 1948-22 berustende en
b. de overige zelfregerende gemeenschappen.

Ad a. Deze gemeenschappen (boven 1,2,4 en een deel van 3) zijn, hoewel formeel ingesteld, nog in aanbouw; eerst moet nog haar organisatie worden voltooid, en dan moet haar een werkkring worden toegewezen. De wet RI 1948-22 (Undang-undang pokok tentang Pemerintahan Daerah) is dus voorlopig meer een staatkundig program dan een basis van stellig recht.

Deze wet kent als zelfreg.gemeenschappen: de provincies, daaronder met onderling gelijke rang de regentschappen en kota besar, daaronder met onderling gelijke rang de kota ketjil en de desa (negeri, marga dan sebagainja) en tenslotte de daerah Istimewa (waarbij men denkt aan de vroegere landschappen) waaraan de Instellingswet een van de 3 rangen zal geven. De hier bedoelde desa's wil men scheppen door samenvoeging van bestaande Inl.Gemeenten; men is hiertoe echter nog niet gekomen. Voor al deze gemeenschappen is de verzamelnaam: "daerah". Alle worden geregeeerd door een Dewan Perwakilan Rakjat Daerah, een Dewan Pemerintah Daerah, en een Kepala Daerah; maar deze laatste wordt sterk op de achtergrond gehouden. Evenwel staat voorlopig de Kepala Daerah prakties juist zeer op de voorgrond, niet alleen omdat de Dewan Perwakilan Rakjat Daerah veelal nog in aanbouw zijn, maar vooral omdat hij, Kepala Daerah, voorlopig tevens ambtsdrager in de bestuursdienst is. Een van de belangrijkste programmapunten van wetRI 1948-22 is dan ook: de totale opheffing van de bestuursdienst door overdracht van zijn gehele taak aan de zelfregerende gemeenschappen, maar dit zal pas geschieden wanneer die gemeenschappen voltooid zijn.

Ad.b. Deze gemeenschappen (boven 5,6 en een deel van 3) bestaan nog op de oude voet in afwachting van de toepassing ook op haar van het program van wetRI 1948-22.

VOORGESCHIEDENIS:
ad.1.Provincies

De vooroorlogse provincies werden door de Japanners opgeheven; na de oorlog herhaalden de Nederlanders, die geen Jap. wetgeving erkenden, deze opheffing t.a.v. W.en O.Java (I.S. 48-115 en 49-249), terwijl zij het provinciaal gezag van M. Java opdroegen aan de RECOMBA (Jav.Crt.48-44) en de TBA (Jav. Crt.49-72), ieder voor zijn gebied.

Provincies als zelfregerende gemeenschappen ontstaan voor het eerst na de oorlog door wetRI 1948-10 (N.,M.en Z.Sumatra), georganiseerd op voorlopige voet door een Komisariat Pemerintah Pusat(Per.Pem.RI 1948-10, gew.1948-42, ingetrokken 1950-7).

N.Sumatra werd door Peraturan Wakil Perdana Menteri Peng.Per. Pem. (eigenlijk Peng.Und.) dd. 17-12-49 No 8 en 9/Des/WKPM vervangen door de nieuwe provincies Atjeh en Tapanuli/Sumatera Timur, maar de komst, op 15 Aug.1950, van de huidige organisatie maakt dit weer ongedaan.

Ad 2.Daerah Istimewa Jogjakarta.

De landschappen Jogjakarta en Pakualaman bestonden na de oorlog voort als daerah istimewa in de zin van art.18 der republikeinse grondwet. Op 15 Aug.1950 werden ze als één daerah istimewa ingesteld op de huidige voet. De contractuele basis is dus vervallen, maar toch zijn de lange contracten van betekenis gebleven doordat zij, zolang de daerah istimewa in de zin van wetRI 1948-22 nog niet is voltooid, de taakafbakening tussen het Land en de Daerah Istimewa bepalen.

Ad 3. Regentschappen.

De vooroorlogse regentschappen, na de Nederlandse bezetting veelal gedesorganiseerd, werden voor het merendeel door de Nederlanders weer overeind gezet (eerste fase: Jav.Crt.48-22 (jo 49-23 en BNRIS 50-1) jo 48-26(vervangt 48-9) en 48-30 (vervangt 48-13), voorts Jav.Crt.48-44 en 49-72; tweede fase: I.S.48-179 jo 48-181 en 49-62, voorts BNPas.48-4(gew.49-57 en 50-13;zie ook WRPas.49-12) jo BNPas.49-12(gew.49-55 en 50-12), 49-23(gew.49-55), 49-37(gew.49-55), met een wijziging voor Madjalengka in Lembaran Komisariat RIS Djawa Barat 50-3). Opgeheven werden Batavia en Meester Cornelis (I.S.49-63); van Krawang en Buitenzorg werden de grenzen gewijzigd (BNPas.49-3,gew.49-18,jo 49-12). Nieuw ingesteld werden Kraksaan(I.S.48-201) en Sampang (I.S.49-229)

Ook in republikeins gebied bleven de regentschappen aanvankelijk op de oude voet, behalve dat wetRI 1945-1 hen, op Java en Madura buiten de Vorstenlanden, voorzag van Komite Nasional Daerah als Badan Perwakilan Rakjat en van Badan Executief. De regentschappen in Jogjakarta en Surakarta (die ook voor de oorlog niet zelfregerend waren) bleven van zelfregering verstoken, al democratiseerde in Jogjakarta de Maklumat 1946-18 het regentenbewind, en al stelde in Surakarta Per.Pem.Pend.Und.RI 1946-8 Komite Nasional Daerah in.

Op 15 Augustus 1950 krijgen alle regentschappen in Surakarta en Jogjakarta, althans op papier (zie boven ad a), zelfregering en worden alle andere regentschappen gebracht op de voet van wetRI 1948-22(behalve Kraksaan, waarvan men moet aannemen dat het dus stilzwijgend is opgeheven met invoeging van het gebied in Probolinggo), waarbij Krawang wordt gesplitst in twee nieuwe regentschappen: Krawang en Purwakarta, terwijl in de plaats van de reeds vroeger opgeheven regentschappen Batavia en Meester Cornelis treden: Tanggerang en Bekasi.

De door de republiek op Sumatra ingestelde regentschappen, aanvankelijk slechts ambtsressorten van de bestuursdienst, werden door Per.Pem.RI 1947-8 zelfregerend verklaard, zonder dat blijkt aan welke wetgeving men ze eigenlijk onderworpen dacht. Later zijn er echter ook regentschappen ingesteld op voet van wetRI 1948-22 (zie b.v. Berita Rasmi Tapanuli/Sum. Timur 1,1), zij het niet bij wet, zoals wetRI 1948-22 eist.

Ad 4.Kota besar en kota ketjil.

De vooroorlogse stadsgemeenten, na de Ned.bezetting veelal gedesorganiseerd, werden ten dele door de Nederlanders overeind gezet(eerste fase: Jav.Crt.48-22(jo 49-23) jo 48-26(vervangt 48-9) en 48-30(vervangt 48-13), voorts Jav.Crt.48-44 en 49-72; tweede fase: I.S.48-195 (voor Pasundan gew. in BNPas.

sundan gew. in BNPas.50-13) jo 48-197(Surabaja, Malang)48-258 (Bandung, Cheribon, Buitenzorg: zie ook WRPas.49-3,5,10,13,20,21), 49-120(Madiun) en BNPas.49-6(Sukabumi: zie ook WR Pas.49-13,20) opgeheven werden Modjokerto, Probolinggo en Pasuruan (resp. I.S.48-78, 48-306, 48-307).

In republikeins gebied werden de stadsgemeenten Blitar, Kediri en Magelang volgens wetRI 1945-1 van Komite Nasional Daerah voorzien. De steden Jogjakarta en Surakarta, aanvankelijk niet zelfregerend, werden door wetRI 1947-17 resp.1947-16 ingesteld als stadsgemeenten op voet van de vooroorlogse wetgeving.

Aldus tot 15 Aug.1950, dat de huidige organisatie brengt.

Ad 5. Stadsgemeenten.

Na de boven ad 4 gemelde eerste fase, wees I.S.49-56,vervangen door 49-68,vervangen door BNRIS 50-12, vervangen door BNRIS 50-14(gew.50-17, 50-47 en 51-1 jo 51-32) Batavia aan als stadsgemeente op de voet van I.S.48-195 (Ord.tijdelijke voorzieningen bestuur stadsgemeenten Java). BNRIS 50-18 vergroot haar zó dat zij het gehele federaal district omvatten gaat. BNRIS 50-31 doopt haar tenslotte om tot "Kotapradja Djakarta-Raya". -Deze stadsgemeente staat, zoals in Hoofdstuk III bleek, direct onder de centrale regering, en staat dus in rang gelijk met de provincie West-Java !

Padang en Palembang werden door I.S.48-287 jo Bb.15245 resp. I.S.49-37 jo SSS 49-27 en 34 aangewezen als stadsgemeenten op voet van I.S.48-196(Ord.tijdelijke voorzieningen bestuur stadsgem.Sumatra en Borneo; voor Sumatera Selatan, dus voor Palembang, aangevuld door SSS 49-26). Dit geldt nog.

Op Sumatra schijnt verder nog slechts Bukittinggi als stadsgemeente te bestaan, op vooroorlogse voet, en gehandhaafd door Per.Pem.RI 1947-8.

Ad 6. Inlandse gemeenten.

Op Java en Madura worden deze nog steeds beheerst door art. 128 Ind.Staatsregeling, Inl.Gem.ord.1906 en Regl.verkiezing desa-hoofden 1907(dit laatste gewijzigd door wetRI 1946-14 en aangevuld door Osamu Seirei 1944-7(Kan Po 2,31,p.5), gew. door Per.Pem.RI 1948-1). Voorts is mogelijk dat hier en daar op basis van wetRI 1945-1(voor Java en Madura buiten de Vorstenlanden) of Per.Pem.Peng.Und.RI 1946-8(voor Surakarta)Komite Nasional Daerah als Badan Perwakilan Rakjat en een Badan Executief zijn ingesteld, zoals ook in Jogjakarta de dorpen gedemocratiseerd werden(Maklumat's van de sultan:1945-7(gew. 1946-17), 1946-14(gew.1947-1), 1946-15(gew.door Per.Dewan Pemerintah D.I.1948-3) en 1946-16).-Hierbij echter te bedenken:

1. dat in Kota ketjil(zie hieronder)geen Inl.Gem.kunnen bestaan;
2. dat de Inl.Gem.in Djakarta-Raya niet mede beheerst worden door de bovengenoemde wetRI 1946-14, Osamu Seirei 1944-7, Per.Pem.RI 1948-1, aangezien de bewindvoering in dit gebied steeds aan de republiek onttrokken is geweest vanaf 1946, terwijl voorts de Nederlanders nooit Japanse wetgeving hebben willen erkennen;
3. dat de dorpen in Jogjakarta Inl.Gem.zijn geworden toen de landschappen Jogjakarta en Pakualaman ophielden indirect gebied te zijn doordat de Daerah Istimewa werden (zie onder, maar dat niet zeker is of men er, naast de genoemde vorstelijke Maklumats, de Inl.Gem.ord. en het Regl.verk.desa-hoofden is gaan toepassen.

Op Sumatra worden de Inl.Gem.beheerst door art.128 Ind. Staatsregeling en Inl.Gem.Ord.BG 1938, behalve in het gebied van de vroegere negara Sum.Tim.(dat immers nooit republikeins

werd), met de afwijkingen door de Japanners ingevoerd. Hierbij dient echter bedacht:

1. dat misschien nog gelden WRST 49-39(regelende de bezoldiging der dorpshoofden in Sum.Tim.) en de Gemeenteverordening Banka van 7-11-47(een regeling van het toenmalige neo-landschap);
2. dat, door de omverwerping van alle landschappen op Sumatra in Maart 1946, alle adatrechtelijke rechtsgemeenschappen aldaar Inl.Gem. werden; die welke in Banka, Biliton en Riouw lagen werder echter weer adatrechteli;'s rechtsgemeenschappen zonder meer toen daar 3 neolandschappen werden ingesteld(zie beneden), --en werden later weer Inl.Gemeenten toen deze gebieden in de republiek werden ingevoegd met opheffing der neo-landschappen.

VERDWENEN GEMEENSCHAPPEN.

Al met al zijn dus op Java, Madura en Sumatra, buiten de gemeenschappen waarvan de opheffing hierboven reeds werd genoemd, verdwenen:

1. de landschappen Surakarta en Mangkunegaran en alle landschappen op Sumatra. De eerste twee werden opgeheven door Pen.Pem.RI 1946-16/S.D.; de laatsten door een revolutie in Maart 1946(zie, wat O.Sumatra betreft, I.S.48-41 art.5, WRST 48-17 en 48-30);
2. de groepsgemeenschappen Minangkabau(opgeheven Jav.Crt.47-100,gew.49-8) en Palembang(geruisloos verdwenen);
3. de locale ressorten op Sumatra (het Cultuurgebied werd opgeheven door WRST 49-52);
4. de neo-landschappen Banka, Biliton en Riouw(ingesteld door I.S.47-123 t/m 125 jo 48-189, berustend op I.S.46-17(E.2831v, W.en V.299v)jo 47-13) en hun federatie(ingesteld bij I.S.48-123); opgeheven na de invoeging van deze daerah in de republiek (BNRIS 50-23);
5. De residenties op Sumatra in republikeins gebied. In tegenstelling tot overal elders in Indonesië verklaarde Per. Pem.RI 1947-8 alle residenties op Sumatra zelfregerend. Zij zijn dit n.h.v. gebleven tot 15 Aug.1950 (toen ze werden opgeheven);
6. de "zelfstandige staatkundige eenheden"(art.2 RIS-constitutie) Djawa Tengah (ingesteld I.S.49-69; opgeheven BNRIS 50-13), en -zoals boven bleek- Banka, Biliton en Riouw;
7. de negara's Republik Indonesia(Grondwet in BRI 2,7,p.45/48, 51/56) en Sumatera Timur ingesteld bij I.S.47-217=WRST 48-2(zie voordien I.S.47-176=WRST 48-1); staatsregeling in WRST 48-3(bekrachtigd en ook afgedrukt in I.S.48-41=WRST 48-46), gew.50-4; Bevoegdheidsregeling in I.S.48-41=WRST 48-6, gew.I.S.48-239=WRST 48-37; invoeging van Asahan Selatan en Labuhan Baru in de negara Sum.Tim. in I.S.49-44=WRST 49-2; overdrachtsbesluiten in I.S.48-64, 114, 125 t/m 131, 157, 158, 159, 175, 184, 221, 320 en 49-152, alle ook in WRST) beide opgeheven op 17 Aug.1950;en de negara's Pasundan(ingesteld I.S.48-95(jo 52); staatsregeling in I.S.48-116,gew.BNPas.50-11; Bevoegdheidsregeling in I.S.48-116,gew.48-239; overdrachtsbesluiten in I.S.48-192, 193, 194, 220, 230 t/m 233, 234(gew.49-118), 235, 236, 237, 255, 294, 338, 49-52, 209, 292; LNRIS 50-13(toegelicht in Tambahan LNRIS 5) deed, met toepassing van art. 54 RIS-constitutie, de hele negara-werkkring overnemen door een Komisaris Pemerintah RIS, met instructie in BNRIS 50-8; opgeheven bij BNRIS 50-14), Djawa Timur(ingesteld I.S. 48-303; staatsregeling in BNDT 49-2(ook I.S,49-250); bevoegdheidsregeling in I.S.49-250=BNDT 49-3' overdrachtsbeslui-

ten in I.S.49-264, 265, 266, 288, 289, 291, 304 t/m 308, 333, 347, 348, 362, 439; Noodwet 1950-1(Ichtisar Sepekan I,2,hal.20-21) deed, met toepassing van art.54 RIS-constitutie, de hele negara-werkkring overnemen door een Komisaris Pemerintah RIS, met instructie in BNRIS 50-4; opgeheven bij BNRIS 50-13). Madura (ingesteld I.S.48-42; staatsregeling in I.S.49-218 jo 49-327; daar ook Bevoegdheidsregeling; overdrachtsbesluiten in I.S.49-237, 238, 239, 267 t/m 272, 287, 290, 320, 346, 397, 398, 399, 468; opgeheven bij BNRIS 50-13, nadat ook hier de RIS alle taken eerst had overgenomen) en Sumatera Selatan (ingesteld I.S. 48-204=SSS 49-3; staatsregeling in SSS 49-5(ook I.S.48-326); bevoegdheidsregeling I.S.48-326=SSS 49-6; overdrachtsbesluiten I.S.49-41, 42, 57 t/m 61, 94 t/m 97, 111, 112, 152, 170, 339, 349(alle ook in SSS); LNRIS 50-22(toelichting Tambahan LNRIS 10) stelde, ex art.54 RIS-constitutie, de negara-werkkring in handen van een Komisaris Pemerintah RIS, met instructie in BNRIS 50-16; opheffing in BNRIS 50-18).

Ad 6 en 7: de opheffing van deze gemeenschappen, uitgezonderd de negara Sum.Timur en de Republik Indonesia zelf, ging gepaard met invoeging in de Negara Republik Indonesia, en vond plaats uit kracht van LNRIS 50-16(jo art.44 RIS-constitutie), toegelicht in Tambahan LNRIS 8. -Hoewel eveneens op die wijze in de Rep.Indonesia gevoegd(nl. bij BNRIS 50-13), werden hier niet genoemd Padang en omgeving en Sabang(vallend onder c van art.2 RIS-constitutie),omdat dit geen zelfregerende gemeenschappen waren.

AFDELING II.BORNEO EN GROTE OOST .

HUIDIGE TOESTAND.

In aanbouw zijn 4 provincies, n.l. Borneo, Celebes, Molukken en Kl.Sunda-eilanden(aangekondigd door LNRIS 50-59,toegelicht in Tambahan LNRIS 40), met grondgebieden gelijk aan de in Hfdst.III genoemde gewesten; voorts kleinere gemeenschappen daarbinnen, door welker instelling een deel van de thans bestaande gemeenschappen zal worden opgeheven of hervormd.Die thans bestaande zijn:

1. Inlandse gemeenten en adatrechtelijke gemeenschappen in (neo)landschapsgebied.
2. landschappen op vooroorlogse voet met enkele nieuwigheden.
3. neo-landschappen, berustend op I.S.46-17(E.2831v,W.en V. 299v),voor O.Indonesië gewijzigd in SIT 48-7(zie ook Bb. SIT 48-8).
4. federaties van (neo-)landschappen.
5. daerah's in de zin van SIT 50-44.
6. landschapsgemeenten, berustend op I.S.46-27(W.en V.301v) art.II.
7. stadsgemeente Bandjermasin op vooroorlogse voet.
8. neo-stadsgemeenten Amboina en Makassar, berustend op I.S. 46-17 jo resp. SIT 48-15 en I.S.47-21.

VOORGESCHIEDENIS.

Ad 1. Inlandse gemeenten en adatrechtelijke gemeenschappen in (neo-)landschapsgebied.

In hun statuut is niets veranderd. Overal echter waar men neo-landschappen instelde(alsook bij de instelling van het gewone landschap Tana Toradja door I.S.46-105) werden de Inl. gemeenten tot adatrechtelijke gemeenschappen in (neo-)landschapsgebied, dus onttrokken aan de Inl.Gem.wetgeving.

Ad 2.Landschappen.

Bij de bestaande kwam Tana Toradja(I.S.46-105). -Gebiedsafstand door Tidore(n.l. het Tidorees gebied van Nw.Guinea) in I.S.49-180(E.2829v;zie ook 49-420 in E.2830, vervangen

door GBNG 50-12), reeds voorbereid door I.S.44-8 jo 45-149. -I.S.48-10 brengt alle zgn. vierkante palen(stukjes direct gebied in hoofdplaatsen) terug tot landschapsgebied.

Sinds I.S.49-115 jo SIT 50-22 zijn de landschappen op Bali, Sumbawa, Flores, Timor, Sangihe en Talaud, Z.Celebes en N. Molukken mede competent over landsonderhorigen (zgn. opheffing van de exterritorialiteit van landsonderhorigen). Dit is een uitvoering van het reeds in I.S.46-18(W.en V.300v) neergelegde program tot versterking der landschappen.

Verschillende landschappen stelden adviserende raden (Zelfbest.regelen 1938(E.1540v,W.en V.242v) art.3 lid 3) in: b.v. de 8 landschappen van Bali(Pengumuman Resmi Gabungan Keradjaan Bali 47-3 en 4; de raden heten hier Paruman Negara), Bone (Bijblad Publicatieblad Federatie Z.Celebes 49-9 en 10), Siau(zie I.S.46-123). Medewetgevende raden (I.S.46-27(W.en V.301v) art.I) komen voornamelijk voor in de beneden(ad 4) te noemen federaties. Het landschap Kota Waringin behoorde in art.2 RIS-constitutie tot de "overige gebieden, die geen deelgebieden zijn". -

Ad 3. Neo-landschappen.
Dit zijn zelfregerende gemeenschappen zonder contract of korte verklaring maar tòch onderworpen aan de Zelfbestuursregelen 1938, ingesteld door de centrale regering of, na taakoverdracht, door de negara-regering van Indonesia Timur.

Ingesteld werden de volgende neo-landschappen: in W.Borneo: Meliau, Pinoh en Kapuas-Hulu(I.S.46-59 jo 48-189,W.en V.306); in Z.O.Borneo: Pulu-Laut, Pegatan en Tjantung-Sampanahan(I.S. 47-3(gew.48-112) jo 48-189); Dajak Besar (I.S.46-134(gew.48-112 en 49-400) jo 48-189); in O.Borneo: Pasir(I.S.47-37 jo 48-189); Bandjar (I.S.48-14(in werking: Jav.Crt.48-14) jo 48-124 en 48-189); in Z.Celebes: Pangkadjene, Maros, Takalar, Djeneponto (I.S.47-9, vervangen door SIT 49-6,Stcrt.IT 49-25), Bonthain, Bulukumba, Sindjai, Saleier (I.S.47-10, vervangen door SIT 49-5, Stcrt.IT 49-25) en Pulau[2] Makassar(SIT 48-38); Minahasa (SIT 48-22(Kiesregeling Minahasaraad in SIT 48-12 jo 35; voorbereid in I.S.46-42(Jav.Crt.46-24),W.en V.303v); in N.Celebes: Gorontalo (SIT 47-12); Lombok(I.S.47-15 gew.SIT 49-26); Zd.Molukken (SIT 48-30,gew.48-37/ stelt 14 neo-landschappen in, nl. Kota Ambon, Pulau Ambon, Saparua, Ceram Barat, Wahai, Amahai, Ceram Timur, Buru, Banda, Kei, Aru, Tanimbar, Barat Daja en Babar, plus het overkoepelende neolandschap Z.Molukken; hierdoor verviel de aanvankelijke organisatie van de Z.Molukken als neo-groepsgemeenschap(zie afd.V) van I.S.46-86(W.en V.308v) gew.46-140(zie ook Jav.Crt. 46-24); in N-Molukken: het neo-landschap Obi-, Pekik- en Lawin-eilanden, geregeerd door het Zelfbestuur van Batjan(I.S.46-29, W.en V.303); in Nw Guinea: alles minus de Radja Empat eilanden (I.S.49-184,E.2830; eerst, in I.S.49-5,E.2829v, alleen het direct gebied van Zuid Nw Guinea), later opgeheven door GBNG 50-11.

(margin: en 49-37)

Voor de neo-landschappen buiten O.Indonesië geeft Bb.15348 overdracht van agrariesrechtelijke bevoegdheden.

Voor verschillende neo-landschappen vond opheffing van de exterritorialiteit van landsonderhorigen(I.S.46-17 art.1 lid 3 denkt hier alaan) plaats: Dajak Besar(I.S.48-112), Bandjar(I.S.48-14), alle neo-landschappen van Z.Celebes(I.S.49-115 jo SIT 50-22), Minahasa (SIT 48-22 jo Berita Resmi Dewan Minahasa 49-4 en Stcrt.IT 49-4), de 15 neo-landschappen van de Z.Molukken(SIT 48-30), Obi-, Pekik- en Lawin-eilanden (I.S.49-115 jo SIT 50-22).

Dajak Besar en Bandjar waren volgens art.2 RIS-constitutie "zelfstandige staatkundige eenheden".

Ad 4. Federaties van neo-landschappen.
Deze vindt men in 3 soorten:

a. Federaties van neo-landschappen.
Kalimantan Tenggara(neo-landschappen Pulu-Laut, Pegatan en Tjantung-Sampanahan): I.S.48-112.

b. Federaties van landschappen:
1. Adjataparang(in Z.Celebes), omvattend de landschappen Sidenreng, Sawitto, Rappang, Malusetasi, Suppa, Batulappa en Kassa: Bijblad Publicatieblad Federatie Z.Celebes 49-2 (zie ook 49-1).
2. Sangihe en Talaud, omvattend alle zes landschappen aldaar: besluit van 20-3-48.
3. M.Celebes, omvattend alle landschappen aldaar: besluit van 2-12-48. Hierbinnen liggen nog de federaties Poso (=Poso, Loro, Todjo en Una[2]), Banawa-Tawaeli, Palu-Sigidolo-Kulawai(alle drie in Stcrt.IT 50-24) en Bungku-Mori(Stcrt.I.T 50-26).
4. Bolaang-Mongondow(in N.Celebes), omvattend de landschappen Bolaang-Mongondow, Bolaang-Uki, Bintauna en Kaidipan Besar.
5. Bali, omvattend alle landschappen aldaar: besluit van 4-2-46, vervangen door Pengumuman Resmi Gabungan Keradjaan Bali 47-2, gew. 48-5(de federale vertegenwoordiging heet Paruman Agung; zie daarover 47-4, 48-3, 49-5 en 49-12).
6. Sumbawa, omvattend alle landschappen aldaar: besluit van 23-8-48.
7. Flores, omvattend alle landschappen aldaar: besluit van 21-4-49.
8. Sumba, omvattend alle landschappen aldaar: besluit v.11-8-47.
9. Timor, omvattend alle landschappen aldaar: besluit v.4-5-49.

c. Federaties van landschappen en neo-landschappen:
1. Kalimantan Barat, omvattend alle landschappen en neo-landschappen in W.Borneo: besluit van 22-10-46, vernieuwd in besluit van 10-5-48.
2. Kalimantan Timur, omvattend de landschappen en het ene neo-landschap(Pasir) in O.Borneo: Besluit van 4-2-48(zie I.S.48-112).
3. Z.Celebes, omvattend alle landschappen en neo-landschappen aldaar(niet de neo-stadsgemeente Makassar): Publicatieblad Federatie Z.Celebes 49-1 jo 6(waardoor de voorlopige regeling in I.S.46-72(toegelicht in Bb.15039) jo 46-125 jo SIT 48-1, 48-18 en 48-40, verviel).
4. N.Celebes, omvattend de landschappen en het ene neo-landschap(Gorontalo) aldaar: besluit van 19-11-48.
5. N.Molukken, omvattend de landschappen en het ene neo-landschap (Obi-, Pekik- en Lawin-eilanden) aldaar.

Boven (ad 2 en 3) bleek reeds de opheffing van de exterritorialiteit der landsonderhorigen in de gebieden, genoemd onder b1, b2, b5, b6, b7, b9, c3 en c5. In de gebieden, genoemd onder a(zie I.S.48-112), c1 (zie I.S.46-99 en 122) en C2(zie I.S. 48-112) had deze opheffing alleen plaats ten aanzien van de federatie.

Van deze federaties waren Kalimantan Tenggara, Kalimantan Barat en Kalimantan Timur volgens art.2 RIS-constitutie "zelfstandige staatkundige eenheden", waarbij Kalimantan Barat " "daerah istimewa" was (omdat het bij de onderhandelingen in de afgelopen jaren een bijzondere positie ontleende aan I.S.48-58).

Ad.5. Daerah's

Deze kleurloze term had in O.Indonesië speciaal de betekenis van "hoogste zelfregerende gemeenschap onder de negara. Deze daerah's waren: de neo-landschappen Minahasa, Lanbole en Z.Molukken en de federaties van (neo-) landschappen

Sangihe en Talaud, M.Celebes, N.Celebes, Z.Celebes, N.Molukken, Bali, Sumba, Sumbawa, Flores en Timor (I.S.46-143,W.en V. 320v).

. SIT 50-44 bevat een wet die sterk doet denken aan de bovengenoemde wetRI 1948-22 "tentang Pemerintahan Daerah"; zij onderscheidt 3 soorten zelfregerende gemeenschappen: daerah, daerah bahagian en daerah anak bahagian; de laatste 2 worden ingesteld bij Presidentsverordening, hetgeen nimmer geschiedde; maar t.a.v. de eersten bepaalt SIT 50-44 art.1 lid 2 dat "daerah" zijn de bovenbedoelde daerah's van I.S.46-143.

zouden

Ad 6.Landschapsgemeenten.

Dit zijn stadsgemeenten in landschapsgebied, ingesteld door het landschap zelf krachtens I.S.46-27(W.en V.301v)art II.Ingesteld werden Pontianak(Jav.Crt.46-24,herzien in Tambahan Warta Resmi D.I.Kalimantan Barat 49-2; hier is bij besluit van de Alg.Reg.comm.van Borneo en Gr.Oost van 28-9-46 de exterritorialiteit van landsonderhorigen opgeheven) en Ternate.

Ad 7.Stadsgemeente Bandjermasin.

SIT 49-3 hief de stadsgemeente Makasar op nadat I.S. 47-21 er al een neo-stadsgemeente van had gemaakt(zie ad.8) I.S.49-168 (zie voordien Jav.Crt.48-21) wees Bandjermasin aan op de voet van I.S. 48-196(Ord.tijdelijke voorzieningen bestuur stadsgemeenten Sumatra en Borneo).

Ad 8. Neo-stadsgemeenten Amboina en Makassar.

Deze berusten, evenals de neo-landschappen op I.S.46-17;zij zijn in beginsel aan de gewone stadsgemeentewetgeving gebonden;Makassar staat niet onder de daerah Z.Celebes.In Indonesia Timur werd SgoBG gewijzigd bij SIT 49-76.

VERDWENEN GEMEENSCHAPPEN.

Buiten de gemeenschappen waarvan de opheffing boven al bleek, verdwenen:

1.de groepsgemeenschap Bandjar,formeel opgeheven door I.S.48-48;
2.de neo-groepsgemeenschap Z.Molukken, de enige,die ooit bestaan heeft.Zij berustte op I.S.46-17 jo I.S.46-86(W.en V. 308v)gew.46-140, in werking Jav.Crt.46-24;opgeheven door SIT 48-30;
3.de locale ressorten.Het locaal ressort Minahasa en de gemeente Manado werden opgeheven in Berita Resmi Dewan Minahasa 49-2;
4.de neo-stadsgemeente Manado,ingesteld bij SIT 47-7(zie ook Berita Resmi Dewan Minahasa 49-1,2 en 4)voor de duur van uiterlijk 2 jaar,dus verdwenen in 1949;
5.de "zelfstandige staatkundige eenheden" Dajak Besar,Bandjar, Kalimantan Tenggara,Kalimantan Timur en Kalimantan Barat verdwenen als zelfst.staatk.eenheid,de eerste vier door invoeging in de Negara Republik Indonesia(Kalimantan Timur door BNRIS 50-18, de andere drie door BNRIS 50-23, alle vier met gebruikmaking van LNRIS 50-16), de laatste door de komst van de eenheidsstaat op 17 Aug.1950; maar als neo-landschap(Dajak Besar en Bandjar)resp.als federatie(de andere drie) bleven zij nog bestaan;
6.de negara Indonesia Timur (ingesteld I.S.46-143(W.en V.319v), gew.I.S.48-73(jo SIT 48-2) en 49-321(jo SIT 49-31 en 63); definitieve staatsregeling,die nimmer gelding verkreeg want slechts werd aanvaard in eerste lezing,in SIT 50-7;overdrachtsbesluiten in I.S.47-62,63 jo 199,86(toel.in Bb.15100),87,106 jo 220(toel.in Bb.15107)jo Jav.Crt.48-15,I.S.47-129,130,131, 177,182,185 t/m 192,I.S.48-88 en 48-288);deze werd opgeheven op 17 Aug.1950

Opmerking:tenslotte werd door BNRIS 50-23(jo LNRIS 50-16)het landschap Kota Waringin(dat viel onder c van art.2 RIS-const.) in de Neg.Rep.Indon.gevoegd,waarbij het echter als landschap bleef bestaan.

-Nieuw Guinea,zelf rechtsgemeenschap sinds de souvereiniteits-

overdracht,kent als lagere rechtsgemeenschappen alleen de"inheemse gemeenschappen"(art.124 Besluit Bewindsregeling Nw.Guinea),d.z. de Inlandse gemeenten.

HOOFDSTUK V. JUSTITIE.

I.GOUVERNEMENTSRECHTSPRAAK:

A. DE JAPANNERS.

Op Java en Madura lieten zij, blijkens Undang2 1942-14 (Kan Po No.Istimewa p.13-14, vervangen door Undang2 1942-34 (Osamu Seirei 1942-3)(Kan Po 1,4,p.3-4), gew. door Osamu Seirei 1944-2(Kan Po 3,35,p.3-4 en 10-11) en door Osamu Seirei 1944-47(Kan Po 3,54,p.5), i.v.m. Osamu Seirei 1943-21 (Kan Po 2,22,p.4), de volgende organisatie achter:

DISTRICTGERECHTEN(Pengadilan Kewedanaan)-- Gun Hooin, en:
REGENTSCHAPSGERECHTEN (Pengadilan Kabupaten)--Ken Hooin, beide op de oude voet, maar niet meer competent in de gebieden der stadsgemeenten (zgn.Si);

LANDGERECHTEN (Hakim Kepolisian)--Keizai Hooin,op de oude voet,maar met voor de gebieden der stadsgemeenten bovendien de competentie in strafzaken van de Districts- en de Regentschapsgerechten;

LANDRADEN(Pengadilan Negeri)--Tihoo Hooin, rechtdoend met 1 man(maar voorzitter RvJ kan bep.zaken aanwijzen die met 3 rechters moeten worden berecht) en bevoegd in alle zaken in eerste aanleg die niet voor de Districts-,Regentschaps-of Landgerechten of Raden van Justitie hoorden;

RADEN VAN JUSTITIE(Pengadilan Tinggi)--KootooHooin,rechtdoend met 1 man(tenzij de voorzitter bep.zaken heeft aangewezen, te berechten door drie) en bevoegd in: de jurisdictiegeschillen van RO 127 le(de RvJ Djakarta bovendien in die van RO 162) en de 2e aanleg(pemeriksaan ulangan) van vonnissen van de lagere rechters bovengenoemd.

Opm.: de RvJ oefenden het disciplinair toezicht van RO 157 uit. Deze pemeriksaan ulangan, geregeld in Osamu/Sei/Hi/No.1573 van 21-1-44(geheim), was blijkbaar mogelijk van alle vonnissen van de lagere rechters en werd altijd door de RvJ behandeld(de lagere rechters behandelden dus nooit zaken in 2e aanleg);tenminste,dit leert de toelichting op WetRI 1947-20. De pemeriksaan ulangan verving:appèl, revisie, cassatie en herziening.

Procesrecht:Districts-en Regentschapsgerechten en Landraden volgden het HIR, de Landgerechten het Landgerechtreglement, de RvJ in jurisdictiegeschillen de bepalingen van Regl.Rv. 270 en Regl.Sv.260v en in pemeriksaan ulangan de genoemde geheime regeling (iedereen kon altijd pem.ul.vragen en de RvJ was in de wijze van berechting erg vrij: ITR 1947,p.16). Voor allen gold de afschuwelijke(en niet geheime) bewijsregeling in strafzaken van Kan Po 2,24,p.9(ITR 1947,p.19-20); voor allen behalve de RvJ de vrij onbelangrijke "Tjara mengurus perkara menurut Undang2 No.14(Kan Po No.Istimewa p.14-15); en voor de Landraden een aparte verstekregeling (nooit verzet mogelijk) van Osamu Sei/Hi/No.1408(onvindbaar,ook geheim?; aangehaald in toelichting op WetRI 1947-21).

Van de Jap.tijd buiten Java en Madura is(dezerzijds) weinig bekend.Volgens de toelichting op WetRI 1947-20 bleven op Sumatra de vooroorlogse bepalingen t.a.v. appèl(en revisie?) grotendeels van kracht. -De afscheiding van Java, dus van RvJ Batavia, bracht de Lampung, Palembang, Banka en Biliton en Djambi vermoedelijk in het rechtsgebied van een nieuwe RvJ.te Palembang.

B.REPUBLIK INDONESIA.

Deze liet het in haar gebied bestaande in stand, behoudens:

1. instelling van 2 Pengadilan Negeri in res.Tapanuli(Sibolga en Padangsidempuan) en 1 in res.Riau(Pakan Baru): Pen.Pres.1948-13(in afwijking dus van I.S.36-137 en 144, E.1486v en 1490);
2. verplaatsing van de Pengadilan Tinggi Semarang naar Jogjakarta en Surabaja naar Djambang(Pen.Pem.1946-7/S.D.) en deze laatste naar Malang (Pen.Pem.1947-1); Medan ging naar Bukittinggi en Palembang naar Tandjungkarang(Per. Pem.1948-52 en 1948-72);tegelijk met verplaatsing soms verandering van rechtsgebieden; die van Malang en Tandjungkarang zijn later blijkbaar opgeheven;
3. instelling van een MAHKAMAH AGUNG:Grondwet-RI art.24 jo Pen.Pem.1946-9/S.D.(te Djakarta); wetRI 1947-7(BNRI 47-9,toelichting in Lampiran BNRI 47-8) geeft de(nieuwe) zetel aan (Jogjakarta) , de inrichting en de competentie (alleen disciplinair toezicht op de lagere rechters en beslissing van jurisdictiegeschillen die de Japanners aan de RvJ Batavia brachten); het werd opgeheven bij de instelling van het Mahkamah Agung Indonesia in 1950 (zie onder);
4. WetRI 1947-20(alleen Java en Madura) verving de Japanse regeling op de pemeriksaan ulangan; deze wet kent pem. ul. van Districts- en Regentschapsgerechtsvonnissen zonder beperking op de Pengadilan Negeri; géén pem.ul.van Landsgerechtsvonnissen, en pem.ul. van Pengadilan Negeri-vonnissen(indien niet blijkt dat de waarde der vordering 100 rupiah of minder bedraagt resp.indien geen vrijspraak van de hele telastelegging) op de Pengadilan Tinggi(dan rechtdoend met 3 rechters); e.e.a. volgens een procedure die wetRI 1947-20 zelf geeft;

   Opm.:in republikeins Sumatra bleef t.a.v.pem.ul.het oude gelden,dus voorloorlogse recht met enkele Jap.afwijkingen.
5. Procesrecht: voor Mahkamah Agung Jogjakarta geen bepalingen. De genoemde Japanse bewijsregeling en "tjara mengurus..." werden nooit afgeschaft, maar de laatste had toen de Japanners onttroond waren geen betekenis meer en van de eerste mag men aannemen dat zij niet meer werd gehanteerd. De Japanse verstekregeling voor Java en Madura verviel toen wetRI 1947-21 deze materie(ook voor Sumatra) regelen ging; verstek ook in misdrijfzaken, steeds mogelijkheid van verzet, procedure enigzins afwijkend van HIR Pem.Peng.Und.1948-26 zet in geval van keadaan bahaja de grens van 1 jaar voor de summiere landraadprocedure (HIR 335) overboord.

C.DE NEDERLANDERS.

In de snippers gebied van Java/Madura en Sumatra die voor de 1e pol.actie onder Ned.gezag stonden werkten:

- op Java minus O.Java: Verord.CCOAMACAB 31-12-45 No.11 (Jav.Crt.46-3,gew.46-7,46-18, 47-54,47-59,48-65; opgenomen in E.1357v en behoudens de laatste wijziging ook in "Indonesie" 2, p.83v); door Jav.Crt.49-15 ook ingevoerd in die delen van Batavia en Ommelanden(IS.48-178) waar zij eerst niet, en door 48-86 buiten werking gesteld voor die delen van Pasundan waar zij eerst wèl gold.Kent één APPELRAAD(Batavia), voor appèl van belangrijker burgerlijke zaken, en een aantal LANDRECHTERS (nieuwe stijl) voor alles in eerste aanleg;
- in O.Java: verord.CCOAMACAB 21-3-46 No.10(onvindbaar behoudens de wijziging in Jav.Crt.47-59). Identiek aan voorgaande verordening (APPELRAAD te Surabaja);

-op Sumatra: verord.CCOAMACAB 16-4-46 No.5(onvindbaar); buiten werking voor de delen van het ressort van HTB Padang waar zij aanvankelijk ookgold in Jav.Crt.47-103. Identiek aan voorgaande verordeningen(APPELRAAD te Medan).

Voor de bij de 1e. pol.actie bezette gebieden gaf verord. Legercommandant 19-7.47 No.514(Jav.Crt.47-64 met toelichting(Indonesië" 2, p.89v),gew.48-7,48-46 en 49-82;E.1358vv) een Voorlopig Rechstreglement(jo Jav.Crt.49-35 en 82, en alleen voor Sumatra 48-7,gew.49-21, en alleen voor Padang 47-72),dat, naast handhaving van het bestaande(zie echter voor M.Java Jav.Crt.48-34(E.1359) en 39), de mogelijkheid van instelling van BIJZONDERE RECHTERS(Pengadilan Istimewa) als strafrechters voor bep.zaken naast de voor diezelfde zaken eveneens bevoegde andere rechters, bepaalde.Blijkens de Jav.Crt. trad het in werking in delen van W.Java(47-69) en van het ressort van HTB Padang(48-3); ook in M.Java zoals blijkt uit Jav.Crt.48-34 en 39; ook in alle andere bezette gebieden?-Het werd toep.verklaard op de vóór de 1e. pol.actie reeds bezette delen van het ressort van HTB Padang(jav.Crt.47-103, onder de wijdse naam "Rechtsreglement Westkust van Sumatra") en van Pasundan (48-86, "Herziene Rechtspleging Pasundan " geheten) , maar deze laatste regeling werd,evenals het Voorl.Rechtsregelement voor wat betreft het gebied van Pasundan, ingetrokken door Jav.Crt. 49-103.

Voor de bij de 2e pol.actie bezette gebieden gaf verord.Legercommandant 15-12-48 No.539(Jav.Crt.48-105 met toelichting,gew.49-5,49-71 en 49-82) een Voorlopige Regeling Rechtswezen(jo Jav.Crt.49-35 en 82) van gelijke aard (ook mogelijkheid van instelling van BIJZONDERE RECHTERS). Van de Bijzondere Rechter hoort men later niet meer.

Borneo en Grote Oost: na de aanvankelijke opzet van verord. CCONICA Makassar 4-1-46 No.3, gew.15-1-46 No.9;onvindbaar) met daaraan voorafgaande plaatselijke CONICA-verordeningen (beschreven in "Indonesië" 2,p.64-67) stelde CCONICA Makassar op 15-4-46,verord.No.70(gew.5-7-46 No.150 en 13-7-46 No.160) het Rechtsregelement Borneo-Grote Oost vast (uitgegeven in een apart boekje), dat alleen voor Bali en Lombok niet gold (daar gold de onvindbare Noodregeling Rechtswezen Bali en Lombok,verord.CCOAMACAB O.Java,Bali en Lombok 14-7-46 No.42/JZ/11,later gewijzigd). Het Rechtsreglement kent als Gouvernementsrechters de oude Negorijrechtbanken,Districtsraden en Districtsgerechten en de nieuwe LANDRECHTERS(nieuwe stijl) en de APPELRAAD(te Makassar). I.S.47-20(Bb.15077,E.142) stelde het HOOGGERECHTSHOF weer in.

D.PASUNDAN, SUMATERA TIMUR, INDONESIA TIMUR.

Nadat BNPas.49-9 een Pengadilan Negeri in Krawang had ingesteld en 49-32 het rechtsgebied van de Pengadilan Negeri en de Pengadilan Kepulisian te Purwakarta had veranderd, bracht BNPas.49-52(in werking 49-53) het Voorlopig Rechtsreglement Pasundan, dat geen andere Gouvernementsrechters kent dan de PENGADILAN NEGARA en de ene PENGADILAN TINGGI (Bandung). De laatste is blijkbaar verdwenen toen Pasundan in de Republik Indonesia werd gevoegd.

WRST 49-7 stelde een Pengadilan Negeri en een Pengadilan Kepolisian in Labuhan Batu in en verklaarde die te Tandjungbalai competent over Asahan;50-49 bevatte een Voorlopig Rechtsreglement Sumatera Timur, dat als Gouvernementsrechters alleen de PENGADILAN NEGARA en de ene MAHKAMAH NEGARA (Medan) kent. Dit reglement trad vermoedelijk nimmer in werking want NW 51-1 art.1 lid 1 hief de APPELRAAD te Medan en niet de Mahkamah Negara op.

SIT 48-26(gew.49-30 en 50-48,in werking 48-28; behoudens de 2e wijziging ook in E.1360v) stelde het Rechtsreglement van Oost Indonesië in de plaats van het Rechtsregl.Borneo-Gr.O.en de Noodreg.Rechtsw.Bali en Lombok, welke beide regelingen (de eerste alleen t.a.v. O.Indonesie) waren ingetrokken door I.S.48-199). Het noemt als Gouvernementsrechters de Negorijrechtbanken, Districtsgerechten, PENGADILAN NEGARA en MAHKAMAH DJUSTISI(Makassar).

E.REPUBLIK INDONESIA SERIKAT.

LNRIS 50-27 (Tambahan LNRIS 14) verving Appèlraad en Landrechter.(nieuwe stijl) Djakarta door een PENGADILAN TINGGI resp.PENGADILAN NEGERI te Djakarta (met competentie ook over het regentschap Tanggerang:BNRI 50-79).

Belangrijker was LNRIS 50-30(toelichting IP 50) dat het MAHKAMAH AGUNG INDONESIA (te Djakarta) instelde, met opheffing van het Hooggerechtshof en van het Mahkamah Agung te Jogjakarta.

F.HUIDIGE TOESTAND.

Noodwet 51-1(LNRI 51-9, toelichting Tambahan LNRI 81),in werking 14-1-51,heft op: Mahkamah Djustisi Makassar, Appèlraden Makassar en Medan, alle Pengadilan Negara, Landrechters(nwe stijl), Magistraatsgerechten, Landrechters(oude stijl), Regentschaps- en Districtsgerechten, Districtsraden. en Negorijrechtbanken; stelt in: een PENGADILAN NEGERI overal waar een Pengadilan Negara of Landrechter(nwe stijl) werd opgeheven, en een PENGADILAN TINGGI(Makassar); verhuist: Pengadilan Tinggi Jogjakarta naar Surabaja en Bukittinggi naar Medan. Hierdoor zijn er thans, wat de Gouvernementsrechtspraak betreft: MAHKAMAH AGUNG INDONESIA(te Djakarta) 4 PENGADILAN TINGGI (Djakarta met als rechtsgebied de provincies W.Java en Z.Sumatra en de vroegere res. W.Borneo; Surabaja met als rechtsgebied de provincies M.en O.Java; Medan voor de provincies N.en M.Sumatra; Makassar voor de rest, d.i. O.Indonesië en Borneo minus W.Borneo) en de PENGADILAN NEGERI.

I. PENGADILAN NEGERI

Organisatie(hier te denken aan inrichting, werkwijze en bezetting) van deze gerechten(en hun OM) wordt beheerst door wat in de republiek gold(NW 51-1 art.5 lid 1);zie dus:
-Undang2 1942-34(Osamu Seirei 1942-3)(Kan Po 1,4,p.3-4) art.5 lid2(gew.door art.4 van Osamu Seirei 1944-2,Kan Po 3,35,p.3): 1 rechter tenzij voorzitter Pengadilan Tinggi bep.zaken aanwijst die 3 rechters behoeven; zie ook Per. Pem.1947-10(gew.1947-19 en 1948-S3) houdende de ambtseden van rechterl.ambtenaren;
behalve dat voor de organisatie van Pengadilan Negeri Djakarta(en het OM daarbij) geldt wat gold voor het Landgerecht(nwe stijl) aldaar (NW 51-1 art.5 lid 2 jo LNRIS 50-27 art.3); zie dus:
-verord.CCOAMACAB 31-12-45 No.11 artt.2,4 lid 1,5,6 en 18.

Taak en bevoegdheid worden beheerst door de republikeinse wetgeving i.v.m. de bepalingen van NW 51-1(art.5 lid 1 en 2 van de laatste); dus: alle burgerlijke en strafzaken, uitgezonderd die welke het Mahkamah Agung in eerste aanleg behandelt.

Procesrecht. NW 51-1 art.5 lid 1 en 2 verwijst naar het republikeinse recht en naar de eigen betrekkelijke bepalingen. Dit beduidt:
a.in burgerlijke zaken:HIR resp. RBG, behoudens Japanse afwijkingen op Sumatra m.b.t. de pemeriksaan ulangan (boven B.4), terwijl op Java/Madura voor de pemeriksaan ulangan geldt de boven(B.4) genoemde wetRI 1947-20;

b.in strafzaken:HIR zoveel mogelijk als richtsnoer(NW 51-1 art.6 lid 1 en Ov.Bep.A), behoudens dat:

1.strafzaken waarbij niet meer bedreigd is dan 3 mnd gevangenis en/of 500 rupiah boete (of waarbij krachtens art.5 lid 3 sub b --zie beneden,Hfdst.II -- een vervangende straf wordt geacht bedreigd te zijn van niet meer dan dat), en het misdrijf van eenvoudige belediging(WvS 315)worden berecht:--buiten aanwezigheid van de Djaksa(tenzij hij er bij wil zijn),--met toepassing van artt.46-52 Landgerechtreglement (d.i. de bewijsregeling),--met mogelijkheid van verstekvonnis en verzet daartegen en toepasselijkheid van art,6 Landgerechtreglement(maar verzet aan te tekenen bij de Djaksa),--met de bevoegdheid het vonnis in het procesverbaal der zitting op te nemen (ook als de zaak niet summierlijk was voorgebracht): aldus NW 51-1 art.6 lid 1;

2.vonnissen in andere dan de ad 1 genoemde zaken, die geen vrijspraak van de gehele telastelegging inhouden zijn appellabel, volgens de procedure van NW 51-1 artt.6 lid 2-6, 7 t/m 20.

Men zal moeten aannemen dat wetRI 1947-21 en Per.Pem.Peng.Und. 1948-26 (genoemd boven ad B.5) thans vervallen zijn.

II.PENGADILAN TINGGI.

Organisatie:beheerst (volgens NW 51-1 art.3) door republikeins recht (zie de bepalingen, aangehaald hierboven,voor de Pengadilan Negeri buiten Djakarta), behalve de Pengadilan Tinggi te Djakarta die georganiseerd is volgens hetgeen gold voor de Appèlraad aldaar(NW 51-1 art.3 jo LNRIS 50-27 art.3), dus door verord.CCOAMACAB 31-12-45 artt.12,14 en 15.-Voor alle Pengadilan Tinggi geldt echter dat zij, rechtsprekend in 2e aanleg, door 3 rechters worden bezet(voor 2e aanleg in strafzaken: art.11 van NW 51-1; voor 2e aanleg in burgerlijke zaken op Java en Madura: art.15 van wetRI 1947-20; voor appèl in burgerlijke zaken buiten Java en Madura zal wel hetzelfde gelden).

Taak en bevoegdheid: beheerst door de republikeinse regels en de bepalingen van NW51-1(art.3 van de laatste);dus:

1.2e aanleg in burgerlijke en strafzaken, v.z.v. dat,blijkens het voorgaande mogelijk is;

2.prorogatie bij appelabele burgerlijke zaken(RO 128 lid 2, RBG 85);

3.Jurisdictiegeschillen tussen rechters in hun rechtsgebied RO 127 le,RBG 84 lid 1 le), behalve die tussen burgerlijke en militaire rechters(want dan beslist het Mahkamah Agung).

Procesrecht: NW 51-1 art.3 verwijst naar de republikeinse en de eigen bepalingen.Dit komt neer op:

a.in burgerlijke appèlzaken: Op Java en Madura wetRI 1947-20 boven ad B.4) en elders het RBG,behoudens Japanse afwijkingen op Sumatra (boven ad B.4);

b.in appèl van strafzaken:HIR zoveel mogelijk als richtsnoer (NW 51-1 art.6 lid 1); maar het HIR zegt hiervan niets(revisie van Landraadstrafvonnissen was geregeld in Regl.Sv. 282v jo RBG 660), en omdat bovendien NW 51-1 artt.7-20 en Ov.Bep.B deze materie zelf al uitputtend schijnen te regelen, kan men dat "richtsnoer" vergeten;

c.bij prorogatie: Regl.Rv.324v en RBG 321v;

d.in jurisdictiegeschillen: Regl.Rv.270 en Regl.Sv.260v i.v.m.I.S 26-358(E.128 noot 3).

III.MAKAHMAH AGUNG INDONESIA.

Organisatie: zie Voorl.GW artt.78 en 79 en Wet 50-1(LNRIS 50-30) artt. 1-11.

Taak en bevoegdheid:

1. disciplinair toezicht op lagere rechters: Voorl.GW art. 105, Wet 50-1 artt.12-13; en op notarissen en procureurs: Wet 50-1 art.133;
2. jurisdictiegeschillen tussen rechters die niet binnen het rechtsgebied van 1 Pengadilan Tinggi zetelen, tussen Pengadilan Tinggi onderling of met anderen, tussen burgerlijke en militaire rechter(maar een geschil tussen Mahkamah Agung en de hoogste milit.rechter beslecht de Regerin):Wet 50-1 art.14 ad I;
3. geschillen t.z.v. inbeslagneming van schepen, vliegmachines en hun lading door oorlogsschepen op grond van de daarvoor geldende regelingen:Wet 50-1 art.14 ad II;
4. strafzaken in eerste aanleg van de in Voorl.GW art.106 genoemde ambtdragers voor de daar en in LNRIS 50-54(toelichting in Tambahan LNRIS 35) genoemde strafbare feiten;
5. hoger beroep van arbitrale vonnissen die een waarde van 25.000 rupiah of meer betreffen:Wet 50-1 art.15;
6. cassatie en cassatie in het belang van het recht, wegens het niet of onjuist uitvoeren van een rechtsregel of het niet in acht nemen van de bij de wet voorgeschreven procedure, van alle rechterlijke handelingen uitgezonderd strafvonnissen die vrijspraak van de gehele telastelegging inhouden:Voorl.GW art.105 lid 3 en Wet 50-1 artt.16-21;
7. rechtsgeschillen over de wetten regelend de positie der landschappen en over haar toepassing:Voorl.GW art.132 lid 3 jo 108 jo RIS-constitutie artt.191 lid 3 en 67.
8. advies geven aan de Regering op haar wens over juridische vraagstukken:Wet 50-1 art.132(zie ook Voorl.GW art.107 over gratie, amnestie en abolitie);Mahkamah Agung kan op eigen initiatief adviezen aan de Regering aanbieden rakende het gevangeniswezen:Wet 50-1 art.134.

Procesrecht: dit geeft Wet 50-1 geheel zelf, behalve voor de geschillen, bedoeld hierboven ad 3. Voor die geschillen moet men het doen met het, overigens algemene, artikel 131 van Wet 50-1: het Hof, stuitend op processuele kwesties die de wet niet regelt, mag zelf bepalen hoe te handelen.

Op Nieuw Guinea geldt nog het Rechtsreglement Borneo-Grote Oost(dus Landrechter nieuwe stijl), waarbij echter de plaats van de Appèlraad Makassar nu wordt ingenomen door de RAAD VAN JUSTITIE (Besluit Bewindsregeling N.Guinea artt.138v, E.2823v.). Besluit Bewindsregeling N.Guinea art.137 ziet de mogelijkheid dat de HOGE RAAD DER NEDERLANDEN over Nieuw Guinea een competentie krijgt.

II. INHEEMSE RECHTSPRAAK:

Deze bleef tot dusver bestaan op de oude voet van I.S.32-80. Een gering aantal veranderingen vindt men in SIT 49-2 (gew.49-70 en 50-27), 49-71(gew.50-26), 50-39 en 50-40(opdracht van een aantal bevoegdheden van de residenten krachtens I.S. 32-80 m.b.t. Bali en Lombok, Z.Celebes, Z.Molukken resp. N.Celebes aan het Mahkamah Djustisi te Makassar en een paar Pengadilan Negara) en Jav.Crt.49-101(overdracht van dergelijke bevoegdheden in res.Benkulen aan de voorzitter Pengadilan Negari).

Maar NW 51-1 art-1 lid 2 ad b gebiedt haar opheffing op door de Min.v.Just. te bepalen tijdstippen, behoudens hetgeen beneden ad.V zal blijken t.a.v. de godsdienstige rechtspraak. Dan wordt voor de zaken van deze rechters de Pengadilan Negeri bevoegd, met toepassing van het boven(p.21-22) aangegeven procesrecht (inclusief de daar bedoelde appèlregelingen in burgerl.en strafzaken).

De Pengadilan Negeri past het voor de justiciabelen volgens I.S.32-80 geldende materieel recht toe, dus ook adatstrafrecht; maar bij dit laatste leze men NW 51-1 art.5 lid 3 ad b.

Op Nieuw Guinea is de inheemse rechtspraak op de oude voet gebleven: I.S.32-80(uitvoeringsvoorschriften in Jav.Crt. 35-77,gew.40-67).

III.LANDSCHAPSRECHTSPRAAK.

Op Java/Madura en Sumatra is hiervan niets meer over,hetzij door verdwijning van landschappen, hetzij door wetRI 1947-23 die in het republikeins gebied van Java en Sumatra de landschapsrechtspraak ophief.NW 51-1 gaat van het standpunt uit dat deze wetRI 1947-23 ook is gaan gelden in de Borneo'se gebieden die begin 1950 in de republiek werden gevoegd(heel Borneo minus W.Borneo); formeel is dit onjuist want die Und.- rept alleen van Java en Sumatra(al bedoelt zij stellig: het gehele republikeins gebied)

In W.Borneo bleef alles bij het oude. In O.Indonesië aanvankelijk ook(behoudens Jav.Crt.47-68:verruiming civiele competentie Kleine Hadat,SIT 50-25(jo Stcrt.IT 50-28):Opdracht toezicht op Balische landschapsrechtspraak aan Mahkamah Djustisi te Makassar), maar SIT 50-47 kondigde de opheffing van alle landschapsrechtspraak aan,al kwam het er toen nog niet van.

NW 51-1 art.1 lid 2 ad a gebiedt echter de opheffing van de landschapsrechtspraak in de voormalige Negara Sumatera Timur(waar er geen meer bestaat !),voormalige res.W.Borneo en Negara Indonesia Timur op door de Min.v.Just. te bepalen tijdstippen, behoudens hetgeen beneden ad V zal blijken m.b.t. de godsdienstige rechtspraak. Dan worden voor de zaken van deze rechters de Pengadilan Negeri bevoegd,weer met toepassing van het gewone procesrecht,maar van het oorspronkelijke materieel recht,waarbij t.a.v. het adatstrafrecht hetzelfde geldt als boven ad II vermeld. In het vroeger Tidorese gebied van Nw.Guinea bestaat nog landschapsrechtspraak: zie GBNG 50-12 art.3 jo 50-6

IV.DORPSRECHTSPRAAK.

Deze bleef geheel in tact, maar zal in de sfeer van de Inheemse en de landschapsrechtspraak (zie boven ad II en III) verdwijnen.Vreemdgenoeg laat NW 51-1 art.1 lid 3 haar uitdrukkelijk voortbestaan in de sfeer van de Gouvernementsrechtspraak (dus op voet van RO 3a jo RBG 2), zonder dat blijkt waarom en zonder dat een plan blijkt te bestaan om haar ook in deze sfeer in de toekomst op te heffen.

V.GODSDIENSTIGE RECHTSPRAAK

Op Java en Madura werden hier en daar de Priesterraden vervangen door PENGHULUGERECHTEN(zie:Tijdelijke regeling godsd. rechtspraak in Jav.Crt.46-32,gew.46-39,die voor W.Java werd vervangen door een Herziene regeling(blijkens Jav.Crt.48-25 p.157), voor M.Java nooit in werking trad en tenslotte ook vervangen door een Herziene regeling(Jav.Crt.49-65),en die voor Madura eveneens werd vervangen door een Wijzigingsregeling(gew.Jav.Crt.49-29),terwijl van O.Java niets uit de Jav.Crt blijkt.-Zie nog Jav.Crt.46-33,vervangen door 47-12 (instelling Penghulugerecht Bandung), 47-12(idem Tjiandjur), 47-29 (idem Meester Cornelis, Kebajoran, Tjibinong en Tangerang; ingetrokken in 48-25), BNPas 49-43(instelling Penghulugerecht Krawang) en BNRI 50-85(opheffing Pengadilan Agama Bangil; terwijl er ook nog een regeling schijnt te zijn voor O.Sumatra ,nl. WRST 50-78(blijkens toelichting op NW 51-1, in Tambahan LNRI 81,p.8).

De républiek verplaatste het vooroorlogse Hof voor Islamitische Zaken naar Surakarta(BRI II,4/5,p.21-22). In de niet republikeinse gebieden van Java en Madura ontbrak een hoger beroepsinstantie. Thans fungeert, naar men kan aannemen op grond van BNRI 50-85,p.614, het republikeinse Hof voor Isl. Zaken(nog steeds te Surakarta ??) als zodanig voor heel Java en Madura, behalve wellicht voor de bovengenoemde Penghulugerechten.

Voor Z.Borneo zie nog Jav.Crt.48-46, afwijkend van Ten derde D van I.S. 37-639(E.1533).

Het plan bestaat (volgens Tambahan LNRI 81) alle godsdienstige rechters, ook die in de sfeer van inheemse en landschapsrechtspraak, op te heffen, en hun zaken op te dragen aan een aparte (meervoudige) kamer van de Pengadilan Negeri.

Maar voorhands blijft de godsdienstige rechtspraak bestaan; ook in de sfeer van de inheemse en de landschapsrechtspraak (als zij daarvan naar geldend recht een onderdeel is) ondanks de opheffing (boven ad II en III besproken) dààrvan (aldus NW 51-1 art.1 lid 2). De instandhouding tot nader orde van de godsdienstige rechtspraak in de sfeer van de inheemse en landschapsrechtspraak zal worden geregeld bij Regeringsverordening (NW 51-1 art-1 lid 4). Art.5 lid 3 ad c bepaalt al vast dat de voor niet-vrijwillige executie van het vonnis van zo'n godsdienstige rechter benodigde executoirverklaring door de belanghebbende moet worden gevraagd aan de voorzitter van de Pengadilan Negeri; de executie geschiedt dan volgens de voor tenuitvoerlegging van burgerlijke Pengadilan Negeri-vonnissen geldende regels.

LITERATUUR.

ALGEMEEN: RM THEMIS 1947,p.328/343(Prins); ITR 1947,p.33/48 (Twijsel).
TOTSTANDKOMING EENHEIDSSTAAT: Indonesië 1950,p.106/118(Böhtlingk);
HOOFDSTUK IV: ALGEMEEN: Indonesië 1950,p.289/323(Venema); REPUBLIK INDONESIA: Indonesie 1948,p.283/284(van Doorn),C.Wolf jr: The Indonesian Story (N.York 1948); BATAVIA EN OMMELANDEN: Bestuursvraagstukken 1949,p. 4/14 en 216/217(Verhoeff); NEGARA's: Bestuursvraagstukken 1949,p.176/181 (van der Wal), Indonesië 1948,p.163/176(Venema); (NEO)LANDSCHAPPEN: Bestuursvraagstukken 1949,p.15/28(Kuipers), ITR 1948,p.174/180(Venema),207/212(Prins) en 1949,p.158/164(Venema); DAERAH IN INDONESIA TIMUR: Indonesië 1949,p.19/35.
HOOFDSTUK V: JAPANSE BEZETTING: ITR 1947,p.8/21 (Oerip Kartodirdjo); NA DE OORLOG: NJB 1946,p.552v(Enthoven), 704v.(Funke), 1947 p.357(van Empel), Indonesië 1948,p.64/94 (Enthoven).

&&&&&&